

Departament de Filologia Llatina
Universitat de Barcelona
Gran Via de les Corts Catalanes, 585
08007 Barcelona
Tel. 93 403 56 02
Fax. 93 403 90 71
web: www.seec.cat
mail: estudisclassics@seec.cat

Segon premi HÈRACLES 2012

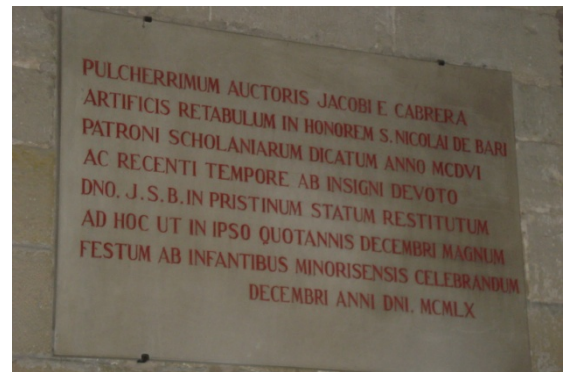
Autor: **Albert Santcrisòfol Parés**
Títol del treball: *La Manresa clàssica*
Tutor: **Jaume Sàinz Sanjosé**
Centre: **Institut Pius Font i Quer (Manresa - Barcelona)**

LA MANRESA

CLÀSSICA

A.D. MMXI

Índex

1. Introducció	3
2. Agraïments	5
3. La Manresa clàssica	6
3.1. Establiments de Manresa amb noms llatins o grecs	6
3.2. Establiments de Manresa amb noms llatinitzats o hel·lenitzats	35
3.3. Establiments de Manresa amb arrels o prefixos clàssics	40
3.4. Llistat de paraules descartades	48
3.5. Inscripcions en llatí	49
3.5.1. A la Seu	49
3.5.2. Al Cementiri	54
3.5.3. Al Museu	58
3.5.4. Altres	62
3.6. Part iconogràfica / arquitectònica / al·legories / imatges	66
4. Conclusions	76
5. Bibliografia	78
6. Annexos	81

1. Introducció

Fer aquest treball de recerca no va ser, de fet, una cosa premeditada. Realment jo no tenia gens clar de què volia fer el treball de recerca, i vaig decidir demanar a un professor en concret si em voldria portar un treball i si tenia alguna proposta a fer-me. Quan li vaig demanar al Jaume, de seguida em va proposar de fer aquest treball, i, després de consultar algun altre treball que s'hagués fet sobre aquest tema¹, em vaig veure en cor de fer-lo. També em va semblar bé per la seva originalitat, ja que a Manresa no s'havia fet mai un treball així, i no hi havia cap referència que parlés d'aquest tema.

Partint de la hipòtesi de treball de que en una ciutat més o menys gran com és Manresa hauria de ser relativament possible trobar un material considerable que em servís per a dur a terme la feina, vaig plantejar-me tres objectius: buscar tot el material d'arrel clàssica possible a la ciutat de Manresa; verificar que aquest realment existeix (encara que potser la gent no en sigui conscient), assegurar que serveix pel treball; i, per últim, organitzar tota la informació recollida i verificada per tal que esdevingui una base de dades del material d'arrel clàssica que hi ha a Manresa. El treball pretén ser complet, però és molt possible que alguna cosa hagi passat per alt o, fins i tot, que durant el transcurs de temps que hagi passat entre la recollida de material i l'entrega del treball s'hagin tancat negocis o se n'hagin obert altres de nous.

Pel que fa a la metodologia, la realització del treball s'ha plantejat en dues fases: primer, un treball de camp en el que s'han recollit una sèrie de dades i informació² a través de recórrer Manresa de dalt a baix; i segon, la posterior organització d'aquest material en un cos organitzat en el qual les dades estiguin classificades d'una manera clara i coherent. Per esbrinar la procedència d'alguns dels noms s'ha passat una enquesta³, però en molts dels noms la relació atribuïda entre el nom de l'establiment i el que aquest és pròpiament, és només una mera suposició.

¹ Es tracta del Treball de Recerca TABERNAE AQUALATENSES, que es pot consultar a <http://www.seec.cat/premiheracles.html>.

² Alguns cops mitjançant una enquesta.

³ Es pot consultar a l'Annex 2.

Durant el desenvolupament d'aquest treball s'ha vist la necessitat d'acotar l'abast de la recerca, d'establir uns límits. La base del treball és, bàsicament, lingüística: noms d'establiments comercials (negocis de tot tipus), textos escrits en llatí en llocs treballats (per exemple, al Cementiri), alguns símbols en edificis molt determinats (com ara en farmàcies) i algunes escultures en carrers i places que es basen clarament en models clàssics (com ara la Ben Plantada o la Font de Neptú). Per tant, no es tracten, per exemple, els molts elements arquitectònics clàssics que hi hauria en l'arquitectura manresana (columnes, etc.). Cal dir també que aquest treball és volàtil, és a dir, que el material trobat és el que hi havia en el moment de la recerca, però pot ser que d'aquí un període de temps moltes de les botigues ja no existeixin o, fins i tot, que hi hagi nous establiments que haguessin format part d'aquest treball.

Al final del treball s'hi han afegit uns annexos amb les adreces de tot el material trobat, un model de l'enquesta que s'ha passat i un recull fotogràfic complet.

2. Agraïments

3. La Manresa clàssica

El cos del treball ha estat dividit en una sèrie d'apartats. La divisió s'ha fet seguint el següent criteri: no tots els elements que es poden trobar són iguals; és a dir, no tots tenen les mateixes particularitats. No és el mateix una botiga que té un nom pròpiament llatí o grec (Altius) o que té el nom d'una divinitat (Ceres), i un negoci amb un nom llatinitzat o hel·lenitzat (Enviàlia). És clar que també constitueix un capítol diferent la part d'inscripcions, així com la petita part iconogràfica i arquitectònica que hi ha en el treball.

Llavors, la divisió feta ha estat la que s'ha cregut més coherent: separar els noms que pots trobar en un diccionari (de llatí, de grec, de mitologia, etc.) dels que no pots trobar, però estan llatinitzats o hel·lenitzats. Davant del material disponible, també s'ha vist que existeixen un bon grup d'establiments que contenen prefixos d'origen clàssic, i, per tant, formen un apartat diferenciat. A més hi ha establiments que tenen noms dubtosos o que s'han descartat, i així consten en un apartat específic. Pel que fa a les inscripcions i també a la part iconogràfica i arquitectònica, tenen un apartat diferent de la resta cadascun, en tractar-se de continguts totalment diferents.

3.1. Establiments de Manresa amb noms llatins o grecs⁴

L'àmbit d'aquest primer capítol es refereix a aquells establiments que basen el seu nom en paraules llatines o gregues que trobem al diccionari respectiu, tant si la paraula ha evolucionat en català (o algun altre idioma) com si no ha sofert cap canvi. Hi ha paraules que semblaria clarament que són pròpies del català, però, com que no es disposa de tota la informació possible i apareixen en el diccionari de llatí, s'inclouen en aquest apartat.

Abacus:

- El nom prové de la paraula llatina de la segona declinació *abacus -i*. Aquesta llibreria porta el nom d'un instrument simple de càlcul digital que consisteix en un marc ple de filferros paral·lels, al llarg dels quals es fan córrer boles foradades. Es pot utilitzar per a fer totes les operacions

⁴ En general, el material de suport usat per elaborar aquest apartat ha estat els diccionaris de català, llatí i grec, a més dels Diccionaris de Mitologia de Pierre Grimal i de Llatínismes de Josep M. Escolà, tots cinc citats a la bibliografia. Altres elements consultats puntualment són especificats en una nota.

aritmètiques bàsiques. Aquest aparell és l'àbac. En l'actualitat encara s'utilitza en països com la Xina.

Adonis:

- *Adonis* és un personatge de la mitologia clàssica. Era un noi, fruit d'una relació incestuosa provocada per un càstig de la dea *Afrodita*; potser per remordiment, Afrodita el va protegir, però no va poder impedir la seva mort a causa d'un senglar. Va ser molt famós per la seva bellesa. La relació entre aquest peculiar personatge clàssic i l'establiment, que és una perruqueria i un centre d'estètica, és molt clara. Sembla que el nom suggereixi que la teva bellesa augmentarà quan surtis d'aquesta perruqueria.

Adversus:

- Aquesta paraula llatina que ha donat nom a aquesta botiga de roba pot ser una paraula invariable (adverbi/preposició) o un adjectiu. Si fa la funció d'adverbi o preposició, el seu significat és *enfront*, *en contra*, *en direcció cap a*, *contra*; i si fa la funció d'adjectiu de tres terminacions (*adversus -a -um*) vol dir *oposat*, *situat davant* o *de cara*. Sembla que el nom suggeriria una mena de provocació en direcció al públic per a que s'atreveixin a comprar roba allà.

Alternatura:

- És una sola paraula formada per dos mots llatins. El primer és l'adjectiu pronom indefinit *alter -a -um*, que vol dir *l'altre*, *un dels dos*, *oposat*; el segon és la paraula de la primera declinació *natura -ae*, que vol dir *naturalesa*, *naixement*, *manera d'ésser*, *caràcter*, *tarannà*. Es tracta d'un centre de dietètica i teràpies naturals; per tant si tenim present que la traducció del nom de la botiga és *l'altra natura*, *la manera d'ésser oposada*, sembla clar que es refereix a una manera d'entendre la natura més propera, més natural.

Altius:

- És la forma comparativa neutre de l'adjectiu de tres terminacions *altus -a -um* (alt) i significa *més alt*. La referència més famosa lligada a aquesta paraula és que forma part del lema de les Olimpíades modernes: *Citius*, *Altius*, *Fortius* (més ràpid, més alt, més fort); en aquestes tres paraules

es resumeixen les qualitats indispensables que necessiten els atletes per a poder competir en les Olimpíades. L'establiment és un gimnàs on es realitzen entrenaments personals i rehabilitació; per tant, la relació entre el nom del local i a què es dedica és evident.

Apriori:

- El nom d'aquesta botiga de roba és una expressió llatina, *a priori*, que vol dir *a partir d'allò que és abans*. Actualment es pot entendre també com un adverbi que indica anterioritat a un fet que ha de succeir. Sovint se l'associa a una altra expressió llatina: *a posteriori*, que indica posterioritat. La tria del nom és atractiva perquè segurament juga, sense esmentar-la, amb l'expressió correlativa esmentada. Quan entres a la botiga estàs en una situació *a priori*, abans d'un fet que ha de succeir: comprar roba allà. Si ho fas, *a posteriori* et sentiràs més bé.

Apta:

- Es tracta del nominatiu singular femení (o el neutre plural) de l'adjectiu llatí *aptus -a -um* i vol dir *lligat, junt, enllaçat, sòlid, convenient*. El nom pertany a un garatge; això vol dir que els cotxes que surten d'aquest garatge un cop han estat reparats, són *aptes* per a circular. És com si el nom sol proporcionés les suficients garanties de fiabilitat per portar el cotxe allà i per sortir-ne satisfet. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Àrtemiss:

- Aquesta discoteca no té exactament el mateix nom que la deessa, ja que el nom real només té una s; segurament és per una qüestió estètica, potser els que van triar aquest nom pensen que així queda millor. En tot cas es tracta de la deessa grega Àrtemis (Diana per als romans); és la divinitat de la caça i va sempre armada amb un arc. És la germana bessona del déu Apol·lo, i, per tant, filla de Leto i Zeus (Júpiter). Una de les seves característiques més importants és que és una de les deesses verges de la mitologia clàssica. El nom de la discoteca esdevindria un reclam suggerent per als clients, tant masculins com femenins.

Artis:

- El nom d'aquesta botiga d'impressió digital és el genitiu singular de la paraula llatina de la tercera declinació *ars artis*, que significa *habilitat, talent, ofici*. Aquí la relació és fàcil d'establir, ja que el nom del negoci té evidents lligams amb l'art i, alhora, suggereix que la feina es realitza amb habilitat i talent.

Atenes:

- La capital de l'actual estat europeu de Grècia ja existia en l'antiguitat. Tanmateix no era la capital en aquell moment, ja que el territori que actualment coneixem com a Grècia era un seguit de ciutats independents entre sí que tenien elements comuns com la llengua i la religió. Era, però, una ciutat important, en la qual actualment es poden trobar moltes restes d'aquella època, com ara l'Acropolis (on hi ha, entre altres, el Partenó i l'Erekteion) o el Temple de Zeus Olímpic. La ciutat era, des del segle XX aC fins al segle XII aC, un petit poblat, que va anar adquirint importància amb el pas del temps. L'època de més esplendor fou durant el govern de Pèricles, al segle V aC. *Atenes* és el nom d'una cafeteria restaurant.

Atlàntida:

- Segons la mitologia grega, és el famós continent format per una illa, habitada pels atlants, que es trobava més enllà de les Columnes d'Heracles sortint del Mediterrani per entrar a l'Oceà. L'Atlàntida estava sota la protecció de Posidó (Neptú), el déu dels mars, el qual va tenir amors amb una donzella de l'illa anomenada Clito, i la descendència d'aquests va governar l'illa durant generacions (són els atlants). Hi ha diferents idees sobre el que va passar; n'hi ha que diuen que van perdre una batalla contra els atenesos, però hi ha altres versions que afirmen que els atlants van ser atacats pel poble de dones guerreres, les Amazones. Segons Plató, l'illa i els seus habitants, els atlants, van desaparèixer per sempre enfonsats per un cataclisme. Els multi cinemes Atlàntida porten aquest nom no pas perquè s'hagin d'enfonsar com l'illa, sinó que sembla que estableixin un lligam mític entre passat (el continent enfonsat) i present (els mites –actors, actrius, directors, etc- del cinema).

Atlas:

- És un negoci tancat, però el rètol encara visible ens informa que es dedicava a la jardineria ecològica i als productes naturals. Amb aquest personatge seguim amb la mitologia clàssica. Atlas era un dels titans, fill d'Urà i de Gea, i germà de Cronos (Saturn); pertany a la generació anterior als Olímpics. Quan Zeus va fer fora Cronos, ell va encapçalar la rebel·lió que s'anomena la Titanomàquia. Els titans foren derrotats i Zeus el va condemnar a portar damunt les seves espatlles la volta del cel. Entre altres fills va tenir les Hespèrides, que guardaven un jardí que porta el seu nom, on creixien les pomes d'or. Segurament el nom que portava aquest establiment es relacionaria amb el fet que aquest personatge és el pare dels personatges que cuidaven un jardí mític.

Audi:

- *Audi* és la forma de la segona persona del singular de l'imperatiu present del verb *audio -is -ire -ivi -itum*, que és un verb de la quarta conjugació i vol dir *sentir, escoltar*, per tant, *audi* vol dir, literalment, *escolta*. És el nom d'un concessionari i marca de cotxes; el que ens invita a fer aquest nom és a parar-nos, entrar i escoltar els avantatges (disseny, motor, etc) d'aquesta marca en relació a les altres.

Audi límits:

- La forma llatina és la mateixa que l'anterior, per tant, ens remetem a l'explicació ja feta. Es tracta d'una empresa de sistemes de navegació, mans lliures, localitzadors, alarmes, etc.; per tant, sembla possible establir una clara relació entre el nom de l'establiment i el tipus de servei que ofereix, que són productes relacionats amb el món del so.

Aula Nova Bages:

- La paraula de la primera declinació *aula -ae* vol dir *pati, atri (d'una casa)* o *sala*, no pas una aula tal com l'entendem actualment. L'acompanya la forma del nominatiu singular femení de l'adjectiu de tres terminacions *novus -a -um* que vol dir *nou, jove*. La paraula Bages no existeix en llatí, ja que fa referència a que aquest centre de formació es troba a la comarca del Bages, a la Catalunya Central, la capital de la qual és Manresa. Com que és un centre d'ensenyament, el nom pretén ressaltar

el fet que és un espai nou a Manresa, que és una novetat a la ciutat i que pot oferir nous camins gràcies a la força que li dóna començar de zero. Agafant llavors el significat de la paraula catalana *aula*, encara queda més clar que el nom es refereixi a un centre d'ensenyament. L'expressió segurament prové del català, però com que existeixen les mateixes paraules en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Aureo:

- Aquesta paraula llatina és el datiu i l'ablatiu singular del masculí i el neutre de l'adjectiu llatí de tres terminacions *aureus -a -um*, que vol dir *d'or, auri*. Hi ha dos negocis que porten aquest nom i tots dos són centres d'estètica professional; segurament es tracta de relacionar la professionalitat i la seriositat de l'establiment amb la brillantor i el prestigi del color daurat.

Aurora (Edifici Aurora):

- Altre cop es tracta d'un personatge mitològic. L'Aurora (Eos per als grecs) pertany a la primera generació de déus, la dels titans, i se la representa com una dona amb dits de color rosa que obre les portes del cel per tal que el Sol doni la seva volta diària amb el carro; amb ella s'inicia el dia. Es tracta d'un bloc de pisos, i el nom suggereix que aquest bloc de pisos és l'inici d'una nova manera d'entendre la construcció d'habitatges, o que si vas a viure allà començaràs una nova vida plena de llum.

Aurum:

- Es tracta de la paraula llatina *aurum -i*, que és neutre de la segona declinació i vol dir *or*. L'or ha estat sempre, des de l'antiguitat, un bé molt preuat que tenia un gran valor. En aquest cas l'establiment és una joieria i la relació amb el nom donat és clara perquè, tot i que en joieria s'utilitzen altres materials com el diamant, les pedres precioses o la plata, l'or ha estat el material més tradicional en la fabricació de joies.

AVGVSTVS:

- Aquest cafè restaurant porta el nom del primer emperador romà. El nom de l'establiment, escrit en majúscules i amb *V* enlloc de *U*, respecta escrupolosament la grafia llatina. Caius Iulius Caesar Octavianus (Gai

Juli Cèsar Octavià), més conegut com a Octavi August o, simplement, August, va néixer l'any 63 aC. Era besnebot de Juli Cèsar, el qual el va adoptar per testament. Després de formar un triumvirat amb Marc Antoni (cònsol) i Lèpid (cap de l'exèrcit de Cèsar), Octavi, a la fi, va assolir el poder en solitari, després d'una guerra civil amb Marc Antoni, sent nomenat cònsol el 29 aC, i el 27 aC el Senat li va concedir el títol d'August (títol d'origen religiós que significa *sublim* o *excepcional*). August va iniciar un sistema de govern anomenat Principat, i va anar acumulant poders en la seva persona; va ser un emperador intel·ligent que es va saber envoltar dels millors tant en l'aspecte polític (Agripa o Mecenas), com en el cultural (Titus Livi, Virgili o Horaci). Va morir l'any 14 dC, i el poder el va agafar el seu fillastre Tiberi⁵. La relació és evident si al fet que es tracta d'un cafè restaurant hi relacionem el significat de la paraula *Augustus* i el personatge que representa: el nom suggereix que el que menjarem en aquest restaurant ha de ser extraordinari, sublim, excepcional; el que menjarem serà digne d'emperadors.

Axis:

- El nom prové de la paraula llatina *axis -is*, de la tercera declinació, i vol dir *eix*, *carro*; tot i que també pot voler dir *post*, *planxa*, *tauler*. L'establiment és un centre de recuperació i fisioteràpia. La relació es pot establir en el fet que en un centre d'aquest tipus busques tornar a recuperar l'equilibri del teu cos, l'*eix* que has perdut; també cal tenir present que la fisioteràpia i molts exercicis de recuperació es fan damunt d'una *planxa* per a estirar-se.

Caixa Laietana:

- El nom d'aquesta caixa prové d'un dels pobles ibers que habitaven el territori que actualment és Catalunya. Els laietans vivien a la zona que avui en dia comprèn les comarques del Vallès Oriental, el Maresme, el Vallès Occidental, el Barcelonès i el Baix Llobregat; des de la desembocadura del riu Llobregat fins al riu Tordera. Estaven envoltats per diferents pobles ibers, com ara els ausetans (actual Osona) i els lacetans (Catalunya Central) a la part oest, els cossetans (zona de

⁵ Informació consultada a TORRENT, Anna; VILANOVA, Fina. *Llatí 1*. Barcelona; Barcanova, 2008, pàg. 67-68.

Tarragona) al sud i els indigets (actual Empordà) al nord. Es tracta d'una oficina que depèn de la seu central, que està a Barcelona. Aleshores la relació és plenament justificable perquè ens porta als antics habitants dels voltants de Barcelona.

Canon:

- El nom d'aquesta empresa que es dedica a la comercialització de càmeres de fotografiar, impressores, càmeres de vídeo, escàners, etc. té l'origen en el mot llatí de la tercera declinació *canon -onis* i vol dir *regla, llei*. Indica que els seus productes són un model a seguir, un model a imitar.

Catalònia:

- A Manresa hi ha dos llocs que tenen aquest nom: un pàrquing i un club d'escacs. *Catalònia* no és, de fet, una paraula del llatí clàssic, ja que no la trobaríem en cap diccionari normal, però la podríem trobar en un d'especialitzat, ja que aquest és el nom que es va donar en llatí medieval al territori de Catalunya.

Ceres:

- Ceres és el nom de la deessa romana de l'agricultura, el nom grec de la qual és Deméter. És filla de Saturn (Cronos) i Cibeles (Rea), i germana de Júpiter (Zeus, déu dels déus), Plutó (Hades, déu del món dels morts), Neptú (Posidó, déu dels mars), Juno (Hera, deessa del matrimoni) i Vesta (Hèstia, deessa de la llar). Sempre se la representa portant a la mà una espiga de blat. L'establiment és una pastisseria i forn de pa; per tant hi ha una clara relació entre el nom del negoci, la deessa de l'agricultura, i els productes que s'hi comercialitzen, ja que la matèria primera bàsica per elaborar aquests productes és el blat.

Cibus:

- Es tracta de la paraula llatina de la segona declinació *cibus -i*, que vol dir *menjar, menja, aliment*. Al ser una cafeteria restaurant, la relació entre el nom i el que és l'establiment es veu molt clara. Aquí no passa com altres negocis en què el nom és suggerent; aquí el nom reflecteix simplement la certesa del què es trobarà dins: menjar.

Còdex:

- El nom prové de la paraula llatina de la tercera declinació *codex -icis*, que vol dir *tauleta per escriure*, però també podria voler dir *llibre*. Ja a l'Edat mitjana el còdex va substituir el volum; ja no es tracta d'un rotlló continu (volum), sinó que el còdex és un conjunt de fulles cosides que adopten la forma rectangular que encara és vigent avui dia. Tot i que és una llibreria que fa temps que està tancada, molta gent la recorda i el rètol encara és ben visible; la relació entre el nom i els productes que s'hi podien comprar és evident.

Dacia:

- Així s'anomena una de les marques de cotxes que ara pertanyen al grup Renault i que es poden trobar al concessionari Renault a Manresa. Aquesta marca té el seu origen a Romania i la Dàcia és el nom que van donar els colonitzadors romans al territori del baix Danubi, territori que actualment forma part de l'estat de Romania. Fou un dels últims territoris que els exèrcits romans varen ocupar, per obra de l'emperador Trajà a començaments del segle II. Aleshores la relació no necessita més explicació.

Delfos:

- Aquest és el nom del santuari més important de la Grècia clàssica dedicat al déu Apol·lo. Actualment és una zona arqueològica molt important. Fou molt important a l'antiguitat per dos motius: primer, perquè era la seu del famós oracle de Delfos, on anaven els grecs a consultar sobre el futur personal o de la seva ciutat, rebent la resposta del déu a través de les paraules enigmàtiques d'una sacerdotessa anomenada Pítia; i segon, perquè cada quatre anys s'hi celebraven els famosos Jocs Pítics, semblants als Jocs Olímpics. Aquest establiment és un gimnàs, especialitzat en gimnàstica de manteniment, culturisme i peses; si tenim present la celebració dels Jocs Pítics i el fet que Apol·lo és el déu de la música, del ritme, de la mesura i de la bellesa masculina, el lligam entre el nom i l'activitat és evident.

Delphi service:

- El nom d'aquest taller mecànic especialitzat en injecció dièsel, prové del mot llatí *Delphi -orum*, de la segona declinació (només es declina en plural) que vol dir *Delfos*. Sobre Delfos ja se n'ha parlat en l'anterior entrada. En tractar-se d'un servei de manteniment i reparació de cotxes força especialitzat, sembla que t'asseguren una resposta als teus problemes, tal com ho feia l'oracle de Delfos. Aquesta seria la possible relació entre el nom i l'activitat.

Diana:

- És una botiga de roba exclusivament femenina. L'amo va dir que el nom de la botiga havia estat triat en el seu moment no perquè algun familiar o conegut es digués així, sinó perquè aquest nom els hi agradava i donava una connotació molt femenina, més que no pas algun altre nom de dona, a causa de la referència a la deessa romana. Sobre la deessa Diana ja se n'ha parlat més amunt⁶.

Direct Securitas:

- La segona part del nom prové de la paraula llatina de la tercera declinació *securitas -atis* que significa *seguretat*. La paraula *direct* és anglesa i vol dir *directe*. La traducció seria *seguretat directa*, i la relació és molt clara quan veiem que és una empresa de seguretat que instal·la alarmes amb vigilància immediata durant les 24 hores.

Divina:

- Seria el nominatiu femení singular de l'adjectiu llatí de tres terminacions *divinus -a -um*, que vol dir *diví, superior, inspirat, digne dels déus*. Es tracta d'una discoteca bar i el nom sembla clar que es referiria a que l'establiment té una categoria superior i a que els clients que pugui tenir són dignes dels déus; aleshores, per a un client entrar-hi és situar-se en un altre món. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

⁶ A l'entrada *Àrtemiss*.

Domo:

- Es tracta de la forma d'ablatiu singular de la paraula llatina de la quarta (o de la segona) declinació *domus -us*, el significat de la qual és *casa*. És un establiment que es dedica al control de l'entorn de la casa i de la mateixa casa (llum, càmeres, calefacció, comandaments a distància, etc), i d'aplicacions en domòtica. Per tant la significació del mot *domo* seria *de la casa, en relació a la casa*, i la relació amb la seva activitat estaria plenament justificada.

Domoespai:

- La primera part de la paraula ens remet a l'entrada anterior, perquè és la mateixa forma i, per tant, té la mateixa explicació. La segona part de la paraula, com es pot veure, és en català: *espai*. Si ho ajuntem, ens surt una combinació, el significat de la qual seria *espai de la casa*. L'establiment és una empresa d'automatització, control i gestió en vivendes i infraestructures. Aleshores la relació és també la mateixa que l'anterior.

Domus:

- Tornem a trobar-nos la paraula llatina *domus -us* vol dir *casa*, però ara en cas nominatiu singular. A Manresa hi ha dos establiments amb aquest nom: un era una botiga de mobles (Francitorra mobles), que ara no existeix (és una botiga portada per xinesos), però que conserva visible encara el rètol *domus*. En ella ara es venen complements per a la casa, per a la llar. Tant els mobles com els complements són una part molt important de la casa, d'aquí que el nom de la botiga sigui aquest. També existeix una bugaderia d'autoservei que porta aquest nom; rentar la roba és una de les feines importants que s'han de fer en una casa i la relació torna a ser evident.

Electrolux:

- Malgrat que té un prefix a davant, aquí trobem el nominatiu singular de la paraula llatina de la tercera declinació *lux lucis* que vol dir *llum*. El prefix *electro-* no té cap significat en llatí, perquè prové de la paraula *electricitat*, que evidentment en aquella època no es coneixia. Aquest establiment es dedica a la reparació d'electrodomèstics i a la venda de

reanvis. Els electrodomèstics funcionen amb electricitat, amb llum, d'aquí la relació que s'estableix entre nom i servei.

Enare:

- Es tracta de la forma d'infinitiu present del verb llatí de la primera conjugació *eno -as -are enavi enatum*, que vol dir *nedar, salvar-se nedant*. És un centre d'hidroteràpia especialitzat en matronatació, gimnàstica aquàtica i teràpies amb aigua; per tant el nom està plenament justificat.

Etc...music:

- Aquesta abreviatura tant utilitzada en el nostre idioma i que dóna nom a aquest bar musical té, de fet, un origen llatí. És l'abreviatura de l'expressió *et cetera*, que vol dir *i la resta*; l'expressió l'hem adoptat en català escrivint-la *etcètera*. En català el que usem més és l'abreviatura, però és un llatinisme. Es podria entendre que en aquest bar hi trobaràs música... i la resta de coses; o també que en aquest bar pots trobar varietat de coses, fins i tot música.

Eureka Kids:

- La paraula anglesa *kids (nens)* es relaciona clarament amb l'establiment, ja que és una botiga d'articles per a nens: roba, llibres, mobiliari (cadiretes...) i, sobretot, joguines. Ara bé, la primera paraula prové del grec: *εὕρηκα* (*héureka*) és la primera persona del singular del perfet actiu del verb *εὕρισκω* (*heurísko*) i vol dir *ho he trobat*. Per a nosaltres, *eureka* és una exclamació que se li atribueix al científic grec Arquímedes. La història diu que Arquímedes va pronunciar aquest mot després de descobrir que el pes d'un cos, si se li divideix a aquest el pes aparent quan se submergeix a l'aigua, en resulta la propietat que avui en dia anomenem densitat; aquest descobriment el va fer quan s'estava banyant, i per a expressar la seva alegria, va sortir als carrers de Siracusa despullat encara i cridant: *Eureka!* La relació entre aquest mot i la botiga no és ja tan clara, però es podria suposar perfectament que el nom ha estat donat perquè quan entres en aquesta botiga trobes tot el que necessites o que desitjaves trobar.

Eurekallar:

- Es tracta de la mateixa paraula de l'entrada anterior afegint la paraula catalana *llar*. L'explicació de la paraula *eureka* la trobem més amunt. Es tracta d'una immobiliària i la relació sembla clara: allà segurament trobaràs la llar que busques i que desitges per a ser feliç.

Fàrmac:

- Aquest nom prové de la paraula grega *τὸ φάρμακον -ου* (fármakon), que a la vegada vol dir *remei*, *medicament* i *verí*. Això és degut a que a l'antiguitat tots els productes medicinals, i també les drogues i els verins, provenien de la natura, tant de les plantes com dels animals. El negoci és una clínica veterinària i la relació sembla força clara. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Fèmina:

- *Femina -ae* és una paraula llatina de la primera declinació que vol dir *dona* o *femella*. Aquesta botiga té dos establiments que estan al mateix carrer davant per davant; un és una botiga de roba i en l'altre es venen llençols, tovalloles, estovalles, fundes nòrdiques, etc. Normalment aquests productes els compren les dones; no és massa habitual que els homes comprin aquest tipus de material. Aquesta seria la relació: el nom lligat als possibles clients. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Fènix:

- Aquesta paraula existeix actualment en català, però forma part de la mitologia clàssica. El Fènix és una au fabulosa que té l'aspecte d'una àguila, però d'una mida més gran, i les plomes tenen colors molt atractius: blau clar, vermell de foc, or i púrpura. Es creu que aquesta au és originària d'Etiòpia, però té una relació amb el culte del Sol a Egipte. La llegenda del Fènix es refereix sobretot a la seva mort, ja que, com que és única en la seva espècie, no pot reproduir-se. Quan veu que li arriba l'hora de morir, es posa a acumular plantes aromàtiques, encens, cardamom, i fabrica un niu. A partir d'aquí hi ha dues visions diferents: la

primera diu que l'au encén la pira i de les cendres en surt un altre fènix; uns altres, però, afirmen que l'au es posa a dormir al niu, i mor impregnant-lo del seu semen. Llavors neix un altre fènix, que transporta el cadàver del seu pare a Egipte, a la ciutat d'Heliòpolis, i el deixa sobre l'altar del Sol, on uns sacerdots l'incineraran. Bé, sigui quina sigui la tradició, el fet és que l'au Fènix té relació amb la mort i la vida com un cicle que no s'atura. El negoci que porta aquest nom és un centre especialitzat en les ungles i tothom sap que durant tota la vida les ungles creixen (vida) fins que les tallem (mort) per tornar a créixer fins que les tallem i així anar repetint el cicle. La relació és clara i la tria del nom per a l'establiment molt original.

Fideliter grup:

- Aquesta paraula és l'adverbi de mode que es forma a partir de l'adjectiu llatí de dues terminacions *fidelis* –e. L'adverbi llatí *fideliter* vol dir *lleialment*, *fidelment*. Es tracta del despatx d'un grup d'advocats i economistes i la teoria seria que el nom està triat perquè els advocats d'aquest bufet et són molt fidels, molt lleials. D'aquesta manera es reforça la idea que la característica més important d'un advocat és la fidelitat i lleialtat als seus clients.

Filadelfia:

- Aquesta paraula existeix tal qual en llengua grega: *ἡ φιλαδελφία -ας* (filadelfía) i vol dir *amor als germans*, *caritat fraterna*. En realitat és una paraula formada per dos mots independents: *φίλος* (amor o amic) i *ἀδελφός* (germà). És el nom d'una església evangelista i el nom mostra clarament què és el que predica l'església evangelista: que tots som germans i que ens hem d'estimar.

Firma:

- Es tracta del nominatiu singular femení o nominatiu i acusatiu plural neutre de l'adjectiu llatí de tres terminacions *firmus* –a –um, que vol dir *ferm*, *sòlid*, *estable*, *fort*, *resistent*. L'empresa que porta aquest nom és una botiga de mobles i, per tant, el lligam entre el material que es ven i el nom és molt clar. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Forum S.A.:

- Foment de la Rehabilitació Urbana de Manresa S.A. és una empresa municipal que es va crear l'any 1994. Fou resultat de la iniciativa pública del municipi d'establir un servei públic per a la rehabilitació urbana. Si bé les sigles de fòrum són les de FOment de la Rehabilitació Urbana de Manresa, la paraula que formen és llatina: és *forum* –i és neutre de la segona declinació. Si ho considerem una paraula, la relació entre el mot i el servei que dona és molt estreta. El fòrum era la plaça pública, on hi havia el mercat. Era la zona central i principal de tota ciutat romana, on es creuaven els carrers principals, i la part on hi havia més vida, ja que tothom passava per allà.

Gamma:

- Aquesta paraula no és res més que la tercera lletra de l'alfabet grec, la *γάμμα*; en majúscula és Γ i en minúscula γ . És una botiga de venda d'elements de bany i dutxa i la relació amb el nom vindria donada per un dels significats que té la paraula *gamma* en català: una sèrie variada de productes. Altres lletres gregues han fet el mateix camí i han esdevingut paraules d'ús habitual: és el cas de *delta*, per exemple.

Gènesi:

- És una paraula que prové del grec; es tracta de la paraula *ἡ γένεσις -εως* (guénesis) que vol dir *naixement, origen, creació, llinatge*. És una autoescola i segurament fa referència a que allà s'inicien, tenen el seu origen, els coneixements teòrics i pràctics que faran que una persona sigui capaç de portar un cotxe. Allà comença tot.

GrupAula:

- *Grup* no existeix en llatí, l'important d'aquest establiment per al treball és *Aula*. Tal com hem dit més amunt⁷, és una paraula llatina de la primera declinació i també és un centre de formació integral. Aleshores les mateixes consideracions valen aquí. La paraula (*Aula*) segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

⁷ Veure a la pàgina 7 l'entrada *Aula Nova Bages*.

Harmonia:

- D'entrada l'origen d'aquesta paraula és grec: *ἡ ἁρμονία -ας* (harmonía), però el llatí la va agafar directament del grec i va esdevenir una paraula de la primera declinació *harmonia -ae*, que vol dir *harmonia, encaix, acord, proporció*. Es tracta d'una botiga de plantes i el nom està molt ben triat, perquè fa referència a l'harmonia que dóna posar plantes en un indret, a la vegada que suggereix que allà es pot trobar aquella planta que encaixi millor en el que el client té pensat. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Helion:

- Aquesta empresa manresana de fabricació i comercialització d'eines de tall ven a tot el món. El nom de l'empresa recorda *ὁ ἥλιος -ου* (hélíos), paraula grega que significa *sol* i també és el déu *Sol*. El símbol de l'empresa és el Sol i un lleó; d'aquí el nom d'Helion (*Helios*, déu grec del Sol, unit a *lion*, *lleó* en anglès). Es tracta de fabricar eines de tall, fresses de metall dur i broques. La unió del Sol i un lleó pretén indicar la màxima força que tenen els productes, que les eines que es fabriquen en aquesta empresa són les més dures i resistents.

Ibericus:

- El nom d'aquesta botiga de pernils prové de l'adjectiu llatí *ibericus -a -um*, format a partir d'un topònim grec. Els grecs van fundar colònies al llarg del Mar Mediterrani entre els segles VIII i VI aC. Es van establir, entre altres llocs, a la nostra costa (a Empúries, per exemple); els habitants que ja vivien aquí eren els ibers, que es creu que van arribar al que coneixem com a Península Ibèrica cap al segle XVI aC, procedents del nord d'Àfrica. Eren un poblat guerrer, que es dedicaven també a l'agricultura i a la ramaderia, i vivien agrupats en diferents tribus. Quan els grecs es van establir a Empúries i van anar baixant, es van trobar un gran riu, que d'alguna manera els barrava el pas; el van anomenar *Ἰβηρ* (Íber), és a dir, el riu Ebre. A partir d'aquest nom, els grecs van anomenar *Ἰβηρ* als habitants d'aquest territori i al propi territori *Ἰβηρία* (Ibería). Ibèria serà per als romans Hispània. El pernil de la Península

Ibèrica, molt reconegut, rep en nom de pernil ibèric; d'aquí ve el nom de la botiga.

Igrega:

- La *i grega* és una creació llatina per a representar aquelles paraules que el llatí va copiar del grec i en les quals hi havia la lletra ípsilon (Y u). El nom d'aquest bar fa referència a aquesta lletra, que també la tenim al nostre abecedari, adaptada, és clar, de l'alfabet llatí. El nom, en tractar-se d'una innovació de l'abecedari llatí, suggereix que aquest establiment és nou, innovador, creatiu, atractiu, etc.

Imaginarium:

- El nom d'aquesta botiga d'articles per a nens és la forma neutre de l'adjectiu llatí de tres terminacions *imaginarius -a -um*, que vol dir *imaginari, aparent, fals, fingit*. Es podria establir una relació entre el nom de la botiga i els nens, ja que, quan ets petit, tens molta imaginació. La idea seria que entrar en aquest establiment és com entrar en un món imaginari, fantàstic, on tot és possible.

Index:

- El substantiu llatí *index -icis*, de la tercera declinació, vol dir *que indica, catàleg, llista, registre*. Un índex és el llistat que fem servir en l'actualitat als inicis dels llibres per a indicar les pàgines on comencen els diversos capítols o apartats dels quals consta el llibre o treball en qüestió. Porta aquest nom una empresa que es dedica a l'enginyeria, els serveis i a tota mena de gestió administrativa i econòmica. El nom suggereix que en aquest establiment difícilment el client no trobarà allò que busca o aquell servei que necessita. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Inversis:

- Es tracta d'un banc, amb seu a Madrid, que es dedica únicament a inversions de capital en mercats financers. És el datiu o ablatiu plural en els tres gèneres del participi perfect *inversus -a -um* corresponent al verb de la tercera conjugació *inverto, -is, -ere, inverti, inversum* i vol dir

capgirat, invertit, canviat. Sembla clara la relació entre el nom triat (tot i que sembla que no gaire conscientment) i l'especialització del banc.

Ítaca (CEIP Ítaca):

- Aquest col·legi d'educació infantil i primària té un nom curiós. Ítaca, com molts saben a través de l'heroi grec Odisseu, és una illa grega situada a la Mar Jònica. El seu viatge de retorn des de Troia, després de la victòria dels grecs sobre els troians, i les aventures que li van succeir són el tema del gran poema èpic titulat Odissea, obra del poeta grec Homer. La característica principal d'Ulisses (o Odisseu) era la seva gran intel·ligència i audàcia. Podria ser per això que l'escola porti el nom d'Ítaca, pàtria d'aquest gran home; però la relació més coherent a fer seria potser a partir de la famosa cançó del cantautor català Lluís Llach *Viatge a Ítaca*, inspirada en un poema de Konstantinos Kavafis titulat *Ítaca*, on l'illa és el destí de cadascú, allò que tothom busca, allà on una persona ha d'arribar; i el poema diu que el que realment importa és que el camí per arribar-hi duri molts anys, que el que t'enriqueix com a persona és el camí, no el final. D'aquí la relació amb una escola, perquè és una part molt important del camí de les persones a través de la vida. Un vers del poema de Kavafis diu que el camí serveix "per aprendre i aprendre dels que saben".⁸

Itinere Família:

- De fet, les dues paraules d'aquest negoci provenen directament del llatí. La paraula de la primera declinació *familia -ae* es referia a totes les persones, inclosos els esclaus, que vivien en una mateixa casa i tenien relacions de parentiu o pertinença. La paraula *Itinere* és la forma d'ablatiu singular del mot llatí de la tercera declinació neutre *iter itineris*, que vol dir *ruta, camí, viatge, marxa*. L'empresa és un servei d'assistència a domicili; aleshores sembla clar que aquest servei es dona a les persones que viuen en un domicili i que d'alguna manera se'ls facilita la mobilitat i l'assistència personal.

⁸ KAVAFIS, Konstandinos P. *Poemes*. Barcelona; Clàssics Curial, 1983, pàg 71.

K-lipso:

- El nom d'aquest bar està una mica canviat perquè els que el van posar deurien pensar que així quedava millor i tenia un toc més modern, però és el nom d'una nimfa, Calipso, filla d'Atlant i Plèyone segons alguns, i d'Helios (el Sol) i de Perseis segons altres. Aquesta deessa té un paper important a l'Odissea d'Homer. A la seva illa d'Ogigia es va aturar Ulisses i el va retenir durant uns set anys a la gruta on habitava, en una illa del Mediterrani occidental. Sembla que estava realment enamorada de l'heroi grec i que per a retenir-lo va arribar a oferir-li la immortalitat. Finalment, els déus van obligar Calipso a deixar marxar Ulisses. Sembla que el nom del bar tindria una justificació més aviat anecdòtica, de posar un nom que sonés exòtic.

Kinergia:

- El nom d'aquesta botiga de productes i teràpies naturals és la unió de dues paraules gregues: d'una banda tenim *κινέω* (kinéo), que vol dir *moure, agitar, remoure, canviar de lloc*, i de l'altra *τὸ ἔργον -ou* (érgon), que vol dir *feina, treball, acció, fet*. El nom Kinergia va acompanyat de Salut i Vida i fan servei sobretot als naturòpates. El nom és adient i suggereix les conseqüències positives que pot tenir l'ús d'aquests productes i d'aquestes teràpies naturals.

L'Acadèmia:

- Una acadèmia normal no entraria en l'abast d'aquest treball llevat que tingués un nom clàssic; ara bé, aquesta, tot i que sembla que no tingui res especial, porta l'article determinat i això la fa especial, ja que evoca el nom de l'escola que va fundar Plató. El nom no procedeix de cap paraula grega determinada sinó que l'escola de Plató s'anomenava així per estar situada en uns jardins on hi havia un monument dedicat a un heroi atenès anomenat Academos. Es tracta d'una escola d'idiomes i la singularitat del nom sembla que vulgui donar a entendre que és una escola molt bona i que les persones que surten d'allà estan molt ben preparades.

L'Ateneu de les Piques:

- L'origen del nom d'aquest restaurant, ara tancat, el trobem en la deessa de la mitologia grega Atenea (Minerva pels romans), filla de Zeus (Júpiter). Possiblement el fet més rellevant d'aquesta deessa és el seu naixement, ja que va néixer sortint ja adulta i armada del cap del seu pare. Sembla que Zeus va tenir amors amb Metis, malgrat l'oracle que deia que si naixia de Metis un fill seu, aquest el destronaria; per tal d'eludir l'oracle, va treure el fetus del cos de Metis abans del naixement i se'l va empassar. Va començar a tenir mals de cap fins que va demanar a Hefest, déu del foc, que li partís el cap amb una destral. D'aquesta manera va néixer Atenea, que no va destronar el seu pare, perquè ella no va néixer de Metis, sinó que ho va fer de Zeus. El fet és que és la deessa de la saviesa i la intel·ligència i el nom *ateneu* va lligat sempre a un indret on una associació científica o literària organitza conferències i xerrades per promoure i elevar el nivell intel·lectual. Aleshores la relació entre el nom i l'activitat és força evident.

Lacetània (IES Lacetània):

- El nom d'aquest institut d'ensenyament secundari, *Lacetània*, prové del nom del poble que habitava aquesta zona abans de la romanització. Entre els segles VIII aC i I aC, el poble iber que habitava la zona de la Catalunya Central eren els *lacetans*, d'aquí que la zona s'anomeni també *Lacetània*. Habitaven majoritàriament al Bages, però també en alguna part de l'Anoia, la Segarra i el Solsonès, i estaven envoltats d'altres pobles ibers (com ara els ausetans a Osona, els ilergets a Lleida o els bergistans a Berga) que, com ells, van sofrir la derrota davant les tropes romanes i van veure com els seus territoris eren ocupats. La relació del nom amb el centre d'ensenyament suggereix que vol enfonsar les seves arrels en la història de la comarca i que vol manifestar la seva pertinença a un territori.

Logos:

- Aquesta paraula és d'origen grec *ὁ λόγος -ου* (lógos) i vol dir *discurs, paraula, ciència, raonament*. L'empresa en concret és una autoescola i sembla clar que el nom vol indicar als possibles clients que en aquesta

autoescola no hi ha lloc per a la improvisació i que tant la teòrica com la pràctica estan plantejades d'una manera clara, precisa i raonada. Aleshores el nom vol donar seguretat, garantia de seriositat.

Mart:

- Aquesta clínica dental té un nom curiós, ja que Mart és el déu romà de la guerra, que més tard ha donat nom al quart planeta del nostre Sistema Solar. El déu Mart (Ares per als grecs) és fill de Júpiter (Zeus) i Juno (Hera) i, com s'ha dit, és el déu de la guerra. Ara bé, aquest déu tenia un seguit de festes que es feien al més de l'any que li està consagrat (el març); aquestes festes presenten uns clars elements agraris, cosa que fa pensar que, primitivament, Mart era déu de la vegetació i de l'agricultura. Cercar una explicació a la possible relació del nom amb l'activitat aquí és complicat; segurament l'elecció va ser a causa de la originalitat del nom.

Mediolanum:

- Es tracta de l'antic Banc de Finances i Inversions, que ara s'anomena Banc Mediolanum perquè pertany a aquest Grup amb seu a Itàlia. El nom Mediolanum era bastant usual entre els romans, ja que així s'anomenaven, com a mínim, 18 ciutats o pobles romans en tot el territori: a l'actual França, a l'actual Anglaterra, etc. La ciutat més important que tenia aquest nom, però, la trobem a Itàlia, és l'actual Milà. D'aquesta manera ja tenim clar el perquè del nom: amb el nom llatí, que fa referència a la seu central del Grup (que es troba a Milà), s'anomenen totes les filials, encara que estiguin en diferents països, donant unitat a la marca.

Meditempus:

- Es tracta d'una empresa de treball temporal que té un nom compost, ja que primer trobem el prefix llatí *medi-*, analitzat en l'apartat de prefixes, seguit del mot neutre *tempus -oris*, de la tercera declinació, que vol dir *temps, duració, període de temps*. El nom de Meditempus no demana gaires explicacions ja que és idoni per a designar una empresa de treball temporal.

Mémora:

- Aquesta paraula és una forma verbal llatina. Es tracta de la segona persona del singular de l'imperatiu present del verb de la primera conjugació *memoro* –as,-are, -avi, -atum, que vol dir *recordar*. L'establiment és una funerària, per tant, la paraula *recorda* es refereix als que s'han mort. El nom és una ordre per a cada un dels que resten vius: *recorda* als que no hi són.

Micra:

- Aquesta paraula prové del grec; es tracta de la forma femenina de l'adjectiu *μικρός* –α –ον (*mikrós*, a, on), que en grec vol dir *petit*. L'establiment es dedica a la venda i reparació de bàscules i balances, que són aparells que han d'ésser molt precisos. Una cosa molt petita (*micra*) requereix molta precisió, igual que una balança; d'aquí la relació entre el nom de l'establiment i els productes. A la vegada el nom suggereix la qualitat tant dels aparells que es venen com de les reparacions.

Minorisa:

- Tot i que el Bages era un territori romanitzat, tenia un caràcter més aviat rural, i no hi havia cap ciutat important; més aviat el que hi havia eren vil·les romanes disperses. Les més importants i luxoses són les dues de les quals s'han trobat restes: la vil·la de Boades (a Castellgalí) i la de Sant Amanç de Viladés (a Rajadell). A Boades s'han trobat, per exemple, elements quotidians i ceràmica, i a Sant Amanç de Viladés un mosaic; restes que es troben actualment al Museu Comarcal de Manresa. Tot i que hi ha gent que creu que el nom de *Manresa* prové del llatí *Minorisa*, hi ha molts indicis que fan pensar que mai no va existir aquesta suposada ciutat. La idea més probable és que el nom de l'actual ciutat provingui del nom d'un assentament iber. Els ibers tenien fama de ser un poble guerrer, la qual cosa fa que adoptessin un tipus d'assentament defensiu: l'*oppidum*, un poblat fortificat situat a dalt de tot d'un turó que els permetia, a més controlar les rutes comercials. El Puigcardener és el turó que domina el pas del riu Cardener, que passa just pel costat, i va ser el lloc d'establiment d'un poblat iber que

probablement s'anomenava *Menrissam* o *Mentissam*. Aquest poblat, nucli originari de la ciutat de Manresa, va tenir importància entre els segles VI i I aC, i durant l'època romana probablement continuà com a nucli residual. Al voltant del segle IV part del turó es va convertir en un cementiri de tombes humils⁹. A Manresa hi ha diversos establiments que porten aquest nom, ja que s'identifica amb la ciutat: una autoescola, una botiga de sofàs, mobles i complements, i una agència de viatges. Ara bé; tot i que no apareix en un diccionari normal de llatí, podria aparèixer en un de llatí més especialitzat, ja que aquest nom apareix en alguns textos medievals. No formaria part del llatí clàssic, sinó més aviat d'un llatí medieval.

Multiópticas Oculus:

- Aquí trobem dos elements llatins: el prefix i la paraula *oculus*. El prefix *multi-* està analitzat en la categoria de prefixos i arrels; aquí ens centrem en la paraula *oculus*. Aquest mot llatí pertany a la segona declinació, *oculus -i*, i vol dir *ull*. Com que aquest negoci és una òptica, la relació entre el nom i el que és el negoci és claríssima; hi ha una evident correspondència.

Natura:

- Es tracta de la paraula llatina de la primera declinació *natura -ae*¹⁰. És una botiga de roba i el nom sembla suggerir tant la comoditat natural dels seus productes com el fet que portar la roba d'aquesta botiga complementa i afavoreix el tarannà i la manera d'ésser de cadascú. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Naturalis:

- El nom d'aquesta botiga correspon a l'adjectiu llatí de dues terminacions *naturalis -e* i vol dir *natural de* (algun lloc), *originari*. L'establiment és una botiga de fruita, el nom de la qual prové dels productes que ven, que són naturals de la regió; són productes mediterranis i la seva característica

⁹ Tota aquesta informació s'ha tret del Museu Comarcal de Manresa, però també d'aquest llibre: COROMINES, Joan. *Onomasticon Cataloniae Tomo V L-N*. Barcelona; Curial Edicions Catalanes, 1996, pàg. 170-174.

¹⁰ Ja ha aparegut a la pàgina 5, a l'entrada *Alternatura*.

és que són naturals, ecològics, com si el client els acabés de collir de la planta o de l'arbre.

Nevus:

- Aquesta paraula prové del llatí, amb un petit canvi consistent en què el diftong *ae* ha passat a *e*; es tracta del nominatiu singular de la paraula de la segona declinació *naevus -i*, que vol dir *piga, taca, berruga, marca de naixement*. És un consultori mèdic especialitzat en dermatologia. A partir d'aquí, la relació és ben clara i el nom molt ben triat.

Nobilia:

- Aquesta paraula és la forma de neutre plural de l'adjectiu llatí de dues terminacions *nobilis -e*, que vol dir *conegut, famós, noble*. Es tracta d'una marca de cuines alemanya, que a Alemanya rep el nom de Noblesa, però que aquí s'anomena Nobilia. Una fusteria manresana, -la Fusteria Fortó-, representa aquesta marca. Per tant no hi ha una relació clara entre el nom i l'establiment, però es podria deduir que el nom de la marca de mobles de cuina és relaciona amb que són cuines nobles, importants, de gran qualitat.

Olímpia:

- A l'emplaçament actual de la botiga del Zara, anteriorment hi havia hagut un cinema anomenat Olímpia. L'edifici és antic, i a la part superior encara hi ha el nom del cinema. Olímpia era un santuari de l'antiga Grècia, a la regió del Peloponnès, dedicat al déu Zeus; els grecs el consideraven el santuari més important de tot el món grec, ja que allà es celebraven en honor de Zeus els Jocs Olímpics cada quatre anys. Tot el món grec aturava les seves activitats (incloses les guerres) cada quatre anys per trobar-se a Olímpia; els guanyadors de les diferents proves rebien grans honors i eren considerats herois en les seves ciutats. D'alguna manera el fet de considerar els vencedors com herois fa que podem establir la comparació i la relació entre el nom del cinema i l'activitat cinematogràfica. El món del cinema també és un món ple d'herois, tal com hem explicat més amunt.¹¹

¹¹ A la pàgina 6, a l'entrada *Atlàntida*.

Ònix:

- Aquest mot prové de la paraula llatina de la tercera declinació *onyx -ychis*, que vol dir *ònix*. Fa referència a un mineral, més concretament, a una varietat d'àgata. El negoci és una joieria i el lligam del nom amb els productes que s'ofereixen és evident. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Orbe:

- Es tracta de la forma d'ablatiu singular de la paraula llatina de la tercera declinació *orbis -is*, que vol dir *cercle, superfície de la terra, regió, roda*. És un establiment que s'autoanomena 'centre ecològic' i es dedica a tota mena de productes ecològics. La relació és clara perquè *orbe* vindria a significar *en relació a la terra, a la terra*.

Orchestra:

- Aquesta paraula, que dóna nom a una botiga de roba per a nens d'entre 0 i 14 anys existeix en grec i en llatí; en grec és la paraula *ἡ ὀρχήστρα -ας* (*orjéstra*) que, tal com hem vist ja a Harmonia, va ser adaptada pels romans lletra a lletra convertint-la en una paraula de la primera declinació *orchestra -ae*. La traducció al català seria *orquestra*. Era una de les parts en què es dividien els teatres grecs i romans, tot i que per als grecs era el lloc on desenvolupava la seva actuació un personatge col·lectiu anomenat cor, mentre que per als romans era el lloc reservat als senadors. Aquesta empresa francesa vol que les seves botigues siguin les preferides tant pels nens petits com pels pares. Aquesta idea de concebre un espai per a tots, en què els petits el considerin un espai màgic i a la vegada els pares tinguin a l'abast una sèrie de serveis lliga amb el concepte antic d'*orchestra*.

Osteo Centre:

- Seguim amb la llengua grega, ja que aquesta paraula, en la seva primera part (ja que la segona *-centre-* és catalana), procedeix del mot grec *τὸ ὀστέον -ου* (*ostéon*), que vol dir *os, ossamenta*. És un centre de fisioteràpia i osteopatia, on es tracten lesions òssies, mal d'esquena i lesions esportives. Sembla clar que la relació és evident.

Pirrón d'Elis:

- Un restaurant de Manresa, on encara hi ha el rètol tot i que sembla tancat, porta el nom d'aquest home, que va ser un filòsof grec que va viure entre els segles IV i III aC. Després de la mort d'Alexandre el Gran va començar el període anomenat l'hel·lenisme, en el qual es van desenvolupar diverses escoles i sistemes filosòfics. Aquest personatge va fundar una d'aquestes escoles o sistemes: els anomenats *escèptics*, que seguien un corrent anomenat *escepticisme*. El que es predicava era que, com que no es pot saber res amb certesa, s'ha de posar en dubte tot, no s'ha de creure res; representa una posició totalment relativista. Com la majoria de les escoles hel·lenístiques, els escèptics busquen sobretot com augmentar la felicitat i reduir el dolor dels éssers humans; i és en aquest aspecte que es podria relacionar el nom amb l'activitat. Anar a aquest restaurant ens pot fer oblidar durant un temps els patiments de la vida i assolir un grau de felicitat menjant allà amb els amics o la família.¹²

Plaça d'Icària:

- No és un establiment, però al ser l'única plaça o carrer de Manresa amb un nom clàssic s'ha inclòs en aquest apartat. El nom d'*Icària* fou molt utilitzat, sobretot, durant el segle XIX pels anarquistes, ja que amb aquest terme entenien l'assoliment d'un món millor, arribar més enllà que la resta; *Icària* era la terra somniada pels anarquistes. El concepte d'*Icària* té l'origen en la llegenda clàssica d'Ícar. Ícar és fill de Dèdal i de Nàucrate, una esclava de Minos. Aquest, després que Teseu hagués vençut el Minotaure, va tancar al laberint Dèdal i el seu fill. Llavors, Dèdal va decidir fabricar unes ales per als dos, i les va fixar a les espatlles amb cera. Abans d'envolar-se per a sortir del laberint, Dèdal li va dir al seu fill que no volés molt alt, però ell, tot orgullós, va arribar molt amunt, i es va acostar tant al Sol, que la cera es va escalfar i es va fondre, cosa que va fer que l'imprudent Ícar caigués al mar. Aquest desig d'arribar més enllà d'Ícar és el que lliga amb el concepte d'*Icària* com un lloc ideal on els somnis es faran realitat.

¹² Informació consultada a BUENO, J.M.; MARTÍ, X. Història de la Filosofia. Barcelona; Vicens-Vives, 2010, pàg. 69 i 71.

Prisma:

- Curiosament es tracta d'una paraula que prové del grec, τὸ πρίσμα – ατος, però que no ha sofert cap canvi fins al català perquè el llatí la va copiar: la paraula de la tercera declinació *prisma –atis*. El significat en les tres llengües és el mateix i té a veure amb la geometria i la cristal·lografia. En geometria “és un poliedre que té dues cares iguals i paral·leles, essent les altres cares paral·lelograms”; en cristal·lografia, “és una forma constituïda per una sèrie de cares que es tallen paral·lelament a una sola direcció i són agrupades al voltant seu”¹³. Es tracta d'una autoescola i sembla que la relació es podria establir a partir de la definició cristal·logràfica i pensar que és una referència a la xarxa de carreteres i carrers. La paraula segurament prové del català, però com que existeix la mateixa paraula en llatí, s'ha inclòs en aquest apartat.

Quid:

- Aquesta paraula prové de l'adjectiu pronom interrogatiu llatí *quis, quae, quid* en la seva forma neutre singular; el seu significat seria *què*. El negoci que porta aquest nom és una joieria (potser tancada, però amb el rètol ben visible). Si tenim present que justament la forma neutre d'aquesta paraula llatina ha esdevingut un llatanisme en la nostra llengua, i que el seu significat fa referència al “*quid de la qüestió*”, al punt clau del tema que es tracta, es pot veure alguna relació entre paraula i activitat. A una joieria molts cops s'hi entra per a comprar un detall o regal per a una persona propera i estimada; el nom suggereix que en aquesta joieria el client trobarà aquell detall, aquell element clau, aquell regal que agradarà sens dubte a la persona estimada.

Reyal Urbis:

- Aquest és el nom d'una immobiliària que té una oficina d'informació i venda en un dels blocs de pisos que ha construït; el bloc de pisos del conjunt residencial de Novamanresa. En el nom d'aquesta empresa hi ha una paraula llatina; es tracta del genitiu singular de la paraula de la tercera declinació *urbs urbis* i la seva traducció seria *de la ciutat*.

¹³ Cites textuais del Diccionari de l'Enciclopèdia, pàgina 1258.

Tractant-se d'una immobiliària la relació és evident. Cal esmentar que en la paraula que dóna nom al conjunt residencial també hi podríem una paraula llatina: es tracta de la forma del nominatiu femení singular de l'adjectiu de tres terminacions *novus -a -um*, que vol dir *nou, jove*. La relació és altra cop evident.

Sirena (La Sirena):

- El nom d'aquesta botiga de productes congelats ens torna a portar a la mitologia clàssica. Les Sirenes eren genis marins meitat dona i meitat au i passaven per ser filles del déu riu Aquelous; el nom de la mare varia (Melpòmene, Estèrope o Terpsícore). Apareixen per primera vegada a l'Odissea, en un episodi molt famós de les aventures d'Ulisses, i sembla que dominaven les arts musicals, encisant els navegants que les escoltaven fins que estavellaven la seva nau i elles els devoraven. Ulisses, però, les va superar. La relació entre els productes congelats i uns personatges mitològics lligats al mar és evident.

Skelos:

- Aquesta paraula és grega τὸ σκέλος -ους (skélos) i vol dir *cama, peu, pota*. Ara bé, no sembla que hi hagi cap relació entre aquesta paraula i el bar al qual dóna nom.

Stadion:

- El nom d'aquesta botiga d'esports és una paraula grega que serveix per a designar la mesura de longitud bàsica per als grecs, que equivalia aproximadament a uns 200 metres. Es tracta de la paraula τὸ στάδιον -ου. També designa el lloc on es desenvolupaven les carreres en els jocs de l'Antiga Grècia (com, per exemple, els Jocs Olímpics). Per tant s'entén que una botiga d'esports porti aquest nom, ja que aquest nom està lligat a l'esport (principalment a l'atletisme).

Synergie:

- Aquesta paraula prové del verb grec συνεργέω (*synergéo*), que vol dir *treballar amb, ajudar, col·laborar*. Es tracta d'una empresa de treball temporal i el nom és molt adequat perquè suggereix que l'empresa existeix per a proporcionar a tota persona que demana els seus serveis

la col·laboració i l'ajuda que necessita. Aquesta paraula podria recordar una mica a l'anglès, però té un origen clarament grec.

Synergy.cat:

- També hi ha un centre de medicina especialitzat en medicina d'atenció primària, fototeràpia làser, fotodepilació i medicina estètica amb un nom molt semblant a la paraula anterior. La relació suggerida és la mateixa: és un centre mèdic que té com a principal objectiu proporcionar a la persona que hi va tota l'ajuda i col·laboració possible. Com l'anterior, aquest mot podria tenir alguna semblança amb l'anglès, però l'origen és, sens dubte, la paraula grega.

Talus:

- El nom prové de la paraula llatina de la segona declinació *talus -i*, que vol dir *taló*, *turmell*. Es tracta d'un centre de rehabilitació i salut (fisioteràpia, podologia, etc). El nom va ser triat expressament perquè es refereix al taló o al turmell, parts del cos importants en la podologia i la rehabilitació en general. Aleshores la relació entre el nom i l'establiment és molt clara.

Tarraco prevenció:

- És una empresa de prevenció de riscos laborals. Tàrraco (del llatí *Tarraco*) és el nom de la ciutat romana que tenia l'emplaçament a l'actual Tarragona, el nom de la qual prové, clarament, de la ciutat romana. Era la capital de la Hispania Citerior, i va tenir un paper fonamental en la conquesta de la Península Ibèrica per part dels exèrcits romans. Els anys 26 i 25 aC l'emperador August hi va residir per tal de dirigir en persona la conquesta dels territoris de Cantàbria. La ciutat va arribar al seu moment de màxima esplendor al segle II dC. Actualment s'hi poden trobar restes d'aquella època, entre les quals destaquen l'amfiteatre, el circ o les muralles (dins la ciutat) i l'aqüeducte de les Ferreres (a fora la ciutat), més conegut com el Pont del Diable. Com que la seu central és a Reus, el nom evoca simplement el passat històric de la província.

URBI (Edifici URBI):

- Es tracta de la paraula llatina *urbs urbis* que vol dir ciutat. Aquesta paraula, que ja ha aparegut anteriorment¹⁴ està en datiu singular: *per a la ciutat*. Hi ha diversos edificis URBI a la ciutat de Manresa; són blocs de pisos. Es pot establir una clara relació entre aquesta paraula (ciutat) i un bloc de pisos, ja que són els elements que formen la ciutat i es construeixen per a la ciutat.

Valeo:

- Aquesta paraula és la primera persona del singular del present d'indicatiu del verb llatí *valeo -ui*, de la segona conjugació, i vol dir *ésser fort, robust, vigorós; tenir força o poder*. És una empresa que ofereix productes i serveis per a la reparació i manteniment de cotxes, des del parabrises fins l'aire condicionat. La relació és clara, ja que el nom fa referència a què els productes d'aquesta empresa són potents, bons i fiables.

Veritas:

- Es tracta del nominatiu singular de la paraula llatina de la tercera declinació *veritas -atis*, que vol dir *veritat, realitat*. És un supermercat, el nom del qual suggereix que els productes que ofereix són productes de veritat, sense adulteracions; productes ecològics, naturals i de confiança.

Viatges Iberia:

- El nom d'aquesta agència de viatges de nivell estatal és refereix a un topònim d'origen grec del qual s'ha parlat més amunt¹⁵.

3.2. Establiments de Manresa amb noms llatinitzats o hel·lenitzats

En aquest segon capítol es tracten aquells establiments que tenen un nom que sona a llatí o grec, però que no existeixen com a tals al diccionari. Es tracta, per tant, de noms llatinitzats o hel·lenitzats.

¹⁴ Apareix a l'entrada de *Reyal Urbis*, a la pàgina 21.

¹⁵ A l'entrada d'*Ibericus*, a la pàgina 14.

Althaia:

- Es pot considerar un mot hel·lenitzat perquè no és estrictament una paraula que existeixi en grec, però sí es té en compte que és la Xarxa Assistencial de Manresa, que agrupa tots els centres de salut de la ciutat, podem afirmar que té un clar origen grec en el verb *ἄλθομαι* (álzomai), que vol dir *sanar, curar-se*. L'acabament en *-a* tindria l'origen en què aquesta terminació, tant en grec com en llatí, és la desinència de neutre plural; per tant, podríem dir que la paraula recull tot el conjunt de centres lligats a la curació.

Àntikus:

- Aquest restaurant amb un nom clarament llatinitzat, car seria una reescriptura de l'adjectiu llatí de tres terminacions *antiquus -a -um*, sembla no tenir cap mena de relació amb el nom que porta. Ara bé, els que li van posar aquest nom eren ben conscients que es basaven en el llatí, i precisament la seva intenció era aquesta: que el restaurant tingués un nom llatí. Primer van pensar que es podria dir *Cibus*, però com que ja existia un restaurant amb aquest nom¹⁶, el van anomenar Àntikus. Aquest nom no va ser posat a l'atzar, ja que el motiu el trobem en la situació del restaurant, que es troba al Barri Antic de Manresa. El que es va fer, simplement, va ser canviar l'accent i una *c* per una *k*, i va sortir el nom d'Àntikus.

Atlantis Seguros:

- El nom d'aquesta asseguradora és una adaptació d'Atlàntida, el famós continent, del qual ja hem parlat anteriorment¹⁷. Només cal comentar que el nom de l'empresa sembla suggerir que estar assegurat en ella dóna protecció total.

Àulia:

- Les persones que van muntar aquest centre de formació no tenien ni idea que fos una paraula llatinitzada, i no eren conscients que ho era, ja que simplement van escollir aquest nom perquè sonava bé. La relació a establir entre el nom i l'establiment, que és un centre de formació, és

¹⁶ A la pàgina 9, a l'entrada *Cibus*.

¹⁷ A la pàgina 6, a l'entrada *Atlàntida*.

molt clara: la formació de les persones molts cops té lloc en una aula, d'aquí el nom d'*Àulia*. Aquest acabament en *-ia*¹⁸ llatinitza el nom perquè, tal com hem dit en l'entrada *Althaia*, correspon al neutre plural i es refereix a totes les coses a l'entorn de l'aula.

Bambinus:

- Aquesta botiga de roba infantil té un nom curiós, diferent de la resta de noms llatinitzats, ja que no agafa una paraula catalana, sinó que agafa un mot italià. La paraula italiana *bambino*, que vol dir *nen*, estableix la relació entre la botiga i el nom, ja que es ven roba per a nens. El que s'ha fet és simplement afegir la terminació *-us* del nominatiu singular de la segona declinació a la paraula *bambino*. Els fundadors no ho van fer perquè volguessin realment que fos en llatí, sinó que simplement els hi va sonar bé.

Certio:

- Sembla que no hauria d'ésser aquí perquè tothom diria que és el datiu i ablatiu singular masculí i neutre de *certius-a-um*, però resulta que aquest adjectiu no existeix, no apareix al diccionari. El que apareix al diccionari és *certus -a -um* i el seu significat és *cert, segur, resolt, decidit*. L'establiment és un taller mecànic on es fa la revisió anual del cotxe per verificar que pot circular (ITV); a partir d'aquí es pot establir la relació entre el nom (*Certio*) i la verificació de la seguretat del cotxe, la certesa que aquest pot circular sense cap mena de perill.

Decathlon:

- És un cas semblant a l'anterior; sembla que hauria de pertànyer al capítol anterior, però aquesta paraula en realitat no existeix d'aquesta manera en un diccionari de grec. Només existeix τὸ πένταθλον –ου (*péntazlon*), que vol dir el *conjunt de cinc exercicis*, que es feien als Jocs Olímpics de l'antiguitat. La paraula no està en cap diccionari, però es basa en l'anterior, per això està hel·lenitzada. És una combinació entre el número deu, δέκα (*déka*), i la paraula τὸ ἄθλον –ου (*ázlon*), que vol dir *lluita, prova, premi*. És una botiga d'esports, on hi ha articles de tota mena d'esports i la roba adequada per a practicar-los; d'aquí el nom de

¹⁸ Ja ha aparegut a l'entrada *Nobilía*, a la pàgina 19.

Decathlon (deu proves), perquè la botiga abasta un gran nombre de disciplines esportives.

Enviàlia:

- Els que van fundar aquesta empresa estatal de transport urgent no van pensar que aquesta terminació pogués tenir un origen llatí, però la van posar perquè hi havia altres noms amb aquesta terminació, que sonaven molt bé. El que s'ha fet és usar el verb català *enviar* i col·locar-hi la terminació *-àlia*, amb la qual cosa és un nom llatinitzat (del tipus *Àulia*, ja fet) i hi ha una relació entre el nom i al que es dedica l'empresa (transport urgent): serien el conjunt de coses que s'han d'enviar.

Felixis:

- No seria exactament una llatinització, però és una paraula llatina que no està emprada correctament. La paraula original seria l'adjectiu d'una terminació *felix -icis*, que vol dir *fecund*, *fètil*, però també pot voler dir *joiós*, *feliç*. En comptes de *felixis*, la paraula correcta hauria de ser *felicis*. És un servei d'ajuda a domicili, que, a jutjar pel nom, es dedica a fer feliç a la gent.

Integralia:

- El nom d'aquesta immobiliària està llatinitzat utilitzant l'habitual terminació *-alia*. La base és un adjectiu llatí de tres terminacions *integer -gra -grum*, que vol dir *no tocat*, *pur*, *sencer*. Els productes que ven aquesta immobiliària ho inclourien tot.

Kolónicus:

- El fundador d'aquesta acadèmia d'idiomes va ser qui va triar-ne el nom. Ell és alemany, concretament, de la ciutat de Kellen, que fou fundada pels romans i va ser, en el seu temps, una de les poques colònies romanes que van haver-hi a Germània. El nom original de la ciutat era Colònia, i en llatí una persona que viu en una colònia és un *colonicus*. Ell, al ser un habitant d'aquesta ciutat, va decidir posar aquest nom a l'acadèmia d'idiomes, però canviant una *k* per la *c* inicial, per l'actual nom de la ciutat, que comença amb aquesta lletra.

Nautàlia:

- Aquesta agència de viatges estatal primer va tenir el nom de Mundinauta (viatger del món), conscients de l'arrel llatina que tenia, i més endavant va passar a anomenar-se Nautàlia, que seria un derivat, també amb la total consciència que provenia del llatí. Està situat en aquest capítol perquè s'ha considerat el nom actual i no l'antic. El vaixell és un mitjà de transport potser cada vegada menys usual, però en l'antiguitat servia per a tot: transport de persones i de mercaderies. Per tant, una agència de viatges té relació amb aquest nom, que és la unió de la paraula llatina de la primera declinació *nauta -ae* (*mariner, navegant*) i la terminació *-àlia*, de la qual ja hem parlat.

Opticàlia:

- Aquesta empresa és dins un grup estatal, que a Catalunya rep el nom de CentreVisió grup. Els fundadors d'aquesta empresa no sabien que la terminació *-àlia* que van unir a la paraula catalana *òptica* tenia un origen llatí; ho van fer així perquè, simplement, sonava bé, i hi havia altres noms de botigues que havien utilitzat aquesta mateixa terminació. El nom d'Opticàlia lliga amb el que és l'establiment (una òptica); serien totes les coses referents a l'òptica.

Sferic:

- Actualment és una cafeteria, però anteriorment hi havia, just al costat, una botiga de productes d'imatge i so: discs, videojocs, auriculars, DVDs, etc. Aquesta paraula recorda molt al mot grec *ἡ σφαῖρα -ας* (*esfàira*), que vol dir esfera. Al començar directament amb la lletra *s* i eliminant la *e* inicial de la paraula catalana, podem dir que és, de fet, una paraula hel·lenitzada.

Tecnum:

- És una empresa de maquinària. Després de parlar amb l'amo de l'empresa, podem saber que en un inici ja es va voler trobar un nom que tingués un referent clàssic, i van agafar la paraula grega *ἡ τέχνη -ης* (*téjne*), que vol dir tècnica, i el derivat llatí *technicus*. Tecnum és una paraula llatinitzada que voldria dir *cosa tècnica*, i la intenció era posar un

nom llatí perquè no canviés als diferents països, i a tot arreu es coneguessin els productes Tecnum.

3.3. Establiments de Manresa amb arrels o prefixos clàssics

La presentació en aquest tercer capítol canvia, ja que no es parteix del nom dels establiments, sinó que, per tal d'evitar repeticions, es parteix del prefix o arrel clàssica, s'explica el seu origen i significat i es fa un petit llistat d'aquell o aquells establiments que es basen en aquella arrel o prefix.

Ad-

És tracta d'una preposició llatina *ad*, el significat de la qual és *a* o *cap a*.

- **AdClima** Grup (empresa ecològica d'ecosistemes).

Agro- :

És un nom que té la mateixa arrel en llatí i en grec. En grec la paraula és *ἀγρός* –ou (agrós), mentre que en llatí és *ager agri*, de la segona declinació. El significat d'aquest mot és *camp*, *terra*, i ha donat en català paraules com ara *agricultura* o *agrícola*.

- **Agroxarxa** s.l. (unió de pagesos).
- **Agro-forestal Basomba** s.l.

Aqua- :

Aqua -ae és un substantiu llatí de la primera declinació. El seu significat és *aigua*, i l'origen de la nostra paraula és, precisament, aquesta paraula en llatí.

- **Aqualimp** (productes per a piscines).

Arqui- :

Prové de la paraula grega ἡ ἀρχή -ης (arjé), que vol dir *començament, principi, origen, poder*. En català ha donat paraules com *arquitectura* o *arqueologia*.

- **Arquitècna** (serveis d'arquitectura i enginyeria).

Auto- :

Prové de l'adjectiu grec αὐτός -η -ο (*autós -e -o*) i el seu significat és *el mateix*. El significat en català ha variat una mica, però la idea general és la mateixa; en català literalment vol dir: *per a un mateix*.

- **Auto** massatges.

Els establiments (la majoria garatges) que contenen el prefix *auto-* procedent de la paraula automòbil no s'inclouen en el treball.

Eco- :

Té origen en la paraula grega ὁ οἶκος -ου (*oikós*), *o*, el significat de la qual és *casa*. Ha donat paraules com *economia*, el significat literal de la qual seria *les lleis, les normes per a portar la casa*, que es trasllada a termes més generals. Molts cops apareix en temes mediambientals, ja que també ha donat la paraula catalana *ecologia*.

- **Ecotec**.
- **Eco** Electrònica.
- **Ecolider**.

Fisio- :

Deriva del mot grec ἡ φύσις -εως (*físis*), que vol dir *naturalesa*. D'aquí venen paraules com ara *física, fisiologia, fisioterapeuta*, etc.

- **Fisio 7**.

- **Fisiodescans.**

Fito- :

És la paraula grega τὸ φυτόν -ου (*fito*), que vol dir *planta*. D'aquí deriva *fitoteràpia*, *fitoplàncton* o *fitònim*.

- Comercial **Fito**-Ros Riera.

Foto- :

Τὸ φῶς φωτός (*Fos*)és una paraula grega que vol dir *llum*. D'aquí deriva *fotografia*, *fotograma*, etc.

- **Fotoprix.**
- **Foto**-tècnia.

Geo- :

Prové de la paraula grega ἡ γῆ -ης (*gé*)el significat de la qual és *terra*. Ha donat paraules com *geografia*, *geometria*, *geologia*, *apogeu* o *geocèntric*.

- **Geophisics** Perfotecno Ibérica.

Hipo- :

És la preposició grega ὑπό (*hipó*), i vol dir *sota* o *escassetat de*. D'aquí deriva *hipotensió*, *hipotèrmia* o *hipopòtam*.

- **Hipo.**

Hol- :

El seu origen el trobem en la paraula grega ὅλος -η -ον (*hólos*), que significa *tot*, *sencer*. D'aquí s'han originat paraules com ara *catolicisme*, *holocaust* o *holograma*.

- **Holístic.**

Iber- :

L'origen del prefix ja ha estat explicat anteriorment¹⁹.

- **Ibercaja.**
- Geophisics Perfotecno **Ibérica.**

In- :

És una preposició llatina (*in*) que pot ser tan d'acusatiu com d'ablatiu. El seu significat és *a, en, entre, dins de*. D'aquí venen paraules com *introduir, injectar* o *inflar*.

- **Inloc.**
- **Inprojekt.**
- **In.**

Maxi- :

Prové de l'adjectiu llatí en grau superlatiu *maximus -a -um*, que vol dir *molt gran*. És el superlatiu de l'adjectiu *magnus -a -um (gran)*.

- **Maxi Dia.**

Medi- :

Ve del llatí. El seu origen és l'adjectiu de tres terminacions *medius -a -um*, que vol dir *que es troba al mig, intermedi, d'enmig*; o bé el substantiu neutre *medium -i*, de la segona declinació, que vol dir *el mig, el centre*.

- **Meditempus.**

¹⁹ A l'entrada *Viajes Iberia*, a la pàgina 23.

Micro- :

Prové de la paraula grega *μικρός -α -ον (mikrós)*, que vol dir *petit*. D'aquí venen paraules com ara *microorganisme, micròfon, microscopi, Micronèsia, microbi* o *microbiologia*.

- Sanfeliu Motors **Microcar**.

Mini- :

Ve de l'adjectiu llatí en grau superlatiu *minimus -a -um*, que vol dir *molt petit, mínim*. És el superlatiu de l'adjectiu de tres terminacions *parvus -a -um*²⁰.

- **MiniMercat**.

Multi- :

Prové de l'adjectiu llatí de tres terminacions *multus -a -um*, el significat del qual és *molt, abundant*.

- Taller Canudas, **Multitaller**.
- **MultiCarretillas** S.L.
- Automòbils Canyadó **Multimarca**.
- Cars Manresa, centre **Multimarca**.
- Pere Alastrué, equip d'intervenció **multidisciplinar**.
- Botiga **Multimarca**, taller reparació.
- **Multiópticas** Oculus.
- **Multibeton**.

Neo- :

Prové de l'adjectiu grec *νέος -α -ον (néos, a, on)*, que significa *nou*. D'aquí ve *neolític, neofeixista, neologisme, etc.*

- **Neofluid**.

²⁰ És l'antònim de *maximus -a -um*.

- **Neodent.**

Neuro- :

Prové del mon grec τὸ νεῦρον -ου (*néuron*), que vol dir *nervi*. D'aquí surten paraules com ara *neuràlgia*, *neurona* o *neurosi*.

- **Neuromuscular.**

Orto- :

Prové de l'adjectiu grec ὀρθός -η -ον (*orzós*), que vol dir *dret*, *recte*. Ha donat paraules en català com per exemple *ortodòncia*, *ortodox* o *ortopèdia*.

- **Orto 7.**

Para- :

És la preposició grega παρά (*parà*), que vol dir *al costat de*, *més enllà de*, *fora de*, *contra*. Ha originat paraules com *paràbola*, *paradigma*, *paròdia*, *paranoia*, *paradoxa* o *paral·lelogram*.

- **Parafarmàcia Quenna.**

Plus- :

Plus és un adverbí llatí que vol dir *més*. *Plus* també pot ser el comparatiu de *multus -a -um* (*plus pluris*).

- **Plusfresc.**

Poli- :

L'adjectiu grec πολύς πολλή πολύ (*polís*) vol dir *molt*. D'aquí ve *polímer*, *polígon*, *polisíl·lab*, *políglota*, *policrom*, etc.

- Pintures Janer, sistemes **Policrom**.

- **Policlínica** Manresa.
- **Policlínica** Bages.

Pre- :

És una preposició llatina d'ablatiu (*prae*) que vol dir *davant de* o *davant*. Ha donat paraules com *preparació*, *prenatal*, *preescalfament*, *prefix*, etc.

- **Prenatal**.

Pro- :

És una preposició llatina d'ablatiu que significa *davant de* o *a favor de*. També existeix en grec, i el seu significat no varia. D'aquí ve, per exemple, *pròleg* o *promotor*.

- Centro **Procolor**, pintures PV.
- **Pro** Insfred.
- **Prodent** Bages S.L.
- Soft - **ProEuro** S.L.
- **Pronovias**.

Quiro- :

El seu origen és la paraula grega *ἡ χεῖρ χειρός* (*jéir*), que vol dir *mà*. D'aquí s'han originat paraules com *cirurgia*, *quiròfan*, *quiromassatge* o *cirurgià*.

- **Quirostètic**.

Super- :

Super és un adverbí llatí, o també una preposició d'acusatiu (amb el mateix significat), que vol dir *damunt*, *sobre*, *per sobre*, *al damunt*.

- **Superfrufres**.

Techne- :

L'explicació ha estat feta anteriorment²¹. D'aquí venen paraules com ara *tècnica*, *tecnicisme*, *tècnic* o *tecnologia*.

- **Tecno** Mas.
- **Tecni** Gas.
- **Tecnio**.
- **Tecniset**.
- Foto-**tèc**nia.
- Geophisics Perfote**tecno** Ibérica.
- **Tecnium**.
- Arquitè**tec**nia.

Trans- :

És una preposició llatina d'acusatiu (*trans*) que vol dir *més enllà de*, *a l'altre costat de*, *a l'altra banda de*. Ha donat paraules com *transport*, *transalpí* o *transatlàntic*.

- **Transbages**.

Uni- :

Uni prové de l'adjectiu numeral llatí *unus -a -um*, que vol dir *un*, *un de sol*. D'aquí vindria *unilateral* o *uniforme*.

- **Unifruits**.
- **Uniplant**.
- **Unipost**.

²¹ A l'entrada *Tecnium*, a la pàgina 26.

3.4. Llistat de paraules descartades

En aquest apartat s'inclouen una sèrie de noms que en un inici m'havien cridat l'atenció per diferents motius, però que finalment ha resultat que no servien per a aquest treball per a diverses raons.

- Amfer (Inicials dels dos cognoms dels propietaris).
- Bar Tumeus (L'amo es diu Bartomeu).
- Cloe (Descartat a causa de no tenir coneixements sobre la botiga).
- Felice (Traducció del nom d'un familiar).
- L'Aura (Nom de la propietària).
- Lebiram (*Maribel* al revés).
- Ludugurus (Nom de la mascota).
- Mutuam (No té res a veure amb el llatí).
- Regina (Nom de la propietària).
- Rosa (Nom de la persona).
- Sofia (Nom de la filla de la propietària).
- Stradivarius (Nom d'un famós fabricant de violins).
- Unilabor (Uniformes Laborals).

3.5. Inscripcions en llatí

3.5.1. A la Seu:

Les inscripcions de la Seu les trobem en plaques fetes a partir de mitjans del segle XIX. És, generalment, un bon llatí, gramaticalment correcte, que es pot llegir perfectament i que, a més, està en majúscules. A la Seu hi ha també un seguit de tombes on hi ha petites inscripcions en llatí, però són molt més antigues i molt més complexes de llegir i entendre, i caldria algú molt expert en el tema per a poder fer-ho.

- Al Portal de Santa Maria (fet el segle XIV) hi trobem una placa on hi ha escrita la data de restauració: *MCMXCIV (1994)*.
- Hi ha una placa commemorant la col·laboració de Caixa Manresa en la restauració de la catedral; al final del text hi trobem la següent inscripció: *A.D. MMIV (Anno Domini MMIV; en l'any del Senyor 2004)*.
- A sobre l'orgue de la basílica hi ha una placa amb un text en llatí que diu el següent:

SACRAE DEVOTISSIMI MUSICAE GRATI ESTOTE ET ORATE PRO FELICI PROSPERITATE ARTIS TEXTORIAE HUIJUS CIVITATIS S. ANTONII MARIAE CLARET SODALITATIS CUI DEBETUR PROPIO EXPENSU MAGNIFICUM HOC ORGANUM A MONSERRATO ACQUISITUM ET IN COLLBATO MIRIFICE RESTAURATUM ET AMPLIFICATUM. ANNO DOMINI MCMLVIII.

La traducció seria la següent: *Estigueu agraïts els més devots de la música sagrada i reseu per la felicitat prosperitat de l'ofici tèxtil d'aquesta ciutat de la confraria de Sant Antoni Maria Claret, a qui es deu per pròpia despesa aquest magnífic orgue adquirit de Montserrat i restaurat i amplificat meravellosament a Collbató. En l'any del Senyor de 1958.*

- Al retaule de Sant Miquel i Sant Nicolau, fet pel pintor Jaume Cabrera (la primera notícia que se'n té és un document de l'any 1406), hi ha una placa que conté un text en llatí que diu el següent:

*PULCHERRIMUM AUCTORIS JACOBI E CABRERA ARTIFICIS
RETABULUM IN HONOREM S. NICOLAI DE BARI PATRONI
SCHOLANIARUM DICATUM ANNO MCDVI AC RECENTI TEMPORE
AB INSIGNI DEVOTO DNO. J. S. B. IN PRISTINUM STATUM
RESTITUTUM AD HOC UT IN IPSO QUOTANNIS DECEMBRI
MAGNUM FESTUM AB INFANTIBUS MINORISENSIS
CELEBRANDUM. DECEMBRI ANNI DNI. MCMLX.*

La traducció d'aquest text seria: *L'obra més bonica de l'autor Jaume E. Cabrera, el retaule de l'artista en honor de St. Nicolau de Bari, patró de les escolanies, consagrat l'any 1406 i en temps recents restituit a la seva posició original per l'insigne devot senyor J. S. B. A partir d'això que en el mateix desembre tots els anys una gran festa ha de ser celebrada pels nens manresans. A desembre de l'any del Senyor de 1960.*

- Trobem un text en llatí en una altra placa que diu el següent:

*HOC TEMPLUM FUNDITUS ERECTUM s. XIV, VETUSTATEQUE
CONSPICUUM, LEO P. P. XIII, TITULO COLLEGIATAE ANNO
MDCCCLXXXIV LIBENTER RESTITUIT; INSIGNIVITQUE BASILICAE
MINORIS' ANNO MDCCCLXXXVI.*

La traducció d'aquest text seria: *El Sant Pare²² Lleó XIII va restablir de bon grat aquest temple aixecat del tot el segle XIV i que crida l'atenció per l'antiquitat amb el títol de col·legiata a l'any 1884; i el va distingir (amb el títol) de basílica menor a l'any 1886.*

- Al Retaule de l'Esperit Sant, fet pel pintor barceloní Pere Serra (entre 1393 i 1394) i probablement l'obra més famosa i important de la basílica, hi trobem dues plaques amb textos en llatí. El text de la primera placa diu el següent:

²² Les paraules *Sant Pare* correspondrien a les sigles *P.P.*, si bé no està del tot clar què volen dir (voldrien dir *Pater Putativus*, que vol dir *el pare espiritual*, Sant Josep, però aquí no sembla que sigui el cas, ja que es refereix a un Papa, no a Sant Josep).

HANC TABVLAM CORIATERIORVM CONFRATERNITATIS SPIRITVS SANCTI FECIT PETRVS SERRA ANNO MCCCLXXXVIII IMAGO DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI IACENTIS A LVDOVICO BORRASSA PICTA EST ANNO MCCCCXI,

que traduït seria: *Pere Serra a l'any 1394 va fer aquesta taula dels curtidors de la confraria de l'Esperit Sant. La imatge de Nostre Senyor Jesucrist jacent fou pintada per Lluís Borrassa a l'any 1411.*

El text que trobem en la segona placa és el següent:

AD PRISTINAM DIGNITATEM ARAM ET IABVLAM RESTAVRANDAS SVIS IMPENSIS CVRAVIT CAJA DE AHORROS DE MANRESA ANNO DOMINI MDCCCCLIII,

la traducció del qual seria: *La Caja de Ahorros de Manresa va tenir cura a expenses pròpies per tal que fossin restaurats l'altar i la taula a la seva primitiva dignitat. A l'any del Senyor de 1954.*

- Al Retaule de Sant Antoni Mª Claret (l'actual dedicació data de 1946; en un inici fou dedicat a Sant Bartomeu) hi trobem també una placa amb un text en llatí, que diu el següent:

SANCTO ANTONIO MARIAE CLARET SAEPE HOC MARIALE TEMPLUM OLIM VISITANTI SANCTORUM CORPORA PIE VENERATVRO VERBVUM GRATIAMQVE DEI SEDVLO ELARGIENTI MINORISENSES ARTIS TEXTORIAE CONFRATRES POSTREMAE ILLIVS COMMORATIONIS CENTESIMUM ANNUM ELISABETH II HISPANIAE REGINAE COMITANTIS AD PERPETVAM MEMORIAM. OCTOBRI ANNO MCMLX.

La traducció seria: *A Sant Antoni Maria Claret, que visitava sovint en altre temps aquest temple marià, a fi de venerar pietosament els cossos dels sants, que lliurava de tot cor la paraula i la gràcia de Déu. Els confreres manresans de l'ofici tèxtil en el centenari d'aquella darrera estada a l'eterna memòria de la reina d'Espanya Isabel II que l'acompanyava. A l'octubre de l'any 1960. Aquest text té alguns punts que no tenen massa sentit, com la paraula *verbvum*, que està mal escrita, o la segona part del text, que costa d'entendre.*

- A l'altar dedicat a la Bandera de la Confraria de la Puríssima Concepció de Maria (des de 1939; anteriorment estava dedicat a Santa Llúcia, i més abans encara, a Sant Agustí. L'actual altar fou construït segons el projecte de Josep Padró, i la construcció del retaule fou dirigida per l'arquitecte Josep Mª Gudiol) hi ha una placa on hi ha un text en llatí escrit. El text diu el següent:

IN PERPETUAM MEMORIAM DEFINITIONIS DOGMATICAE IMMACULATAE CONCEPTIONIS CENTENARII CONFRATERNITAS EIUSDEM NOMINIS HOC ALTARE CONSTRUXIT ET IN IPSO VEXILLA QUAE IN PRAELIO DICTO BRUCH MINORISENSES EREXERUNT COLLOCAVIT OCTO DECEMBRIS ANNI DOMINI MCMLIV.

La traducció d'aquest text seria: *En memòria del centenari de la decisió dogmàtica de la Immaculada Concepció, la confraria ha dreçat aquest altar del mateix nom i en ell mateix ha col·locat els estendards que els manresans van aixecar en la batalla anomenada del Bruc. A 8 de desembre de l'any del Senyor de 1954.*

- A la porta del baptisteri, situat en una capella de planta octogonal que fou construïda entre 1916 i 1921 segons el projecte de l'arquitecte Soler i March, hi ha una altra placa amb un text en llatí. Aquest text està format per les següents paraules:

IN PERPETUAM MEMORIAM D. PRUDENTII COMELLAS QUI JANUAM FERREAM BAPTISTERII ET CANCELLA MAGNIFICA NECNON PRAEGRANDE BASILICAE FRONTIS INTER CAETERA OPUS PERSOLVIT. DEFECIT ANNO DOMINI MCMXX. ORATE PRO EO;

que traduïdes al català volen dir: *A l'eterna memòria del senyor Prudenci Comellas que va pagar del tot la porta de ferro del baptisteri i els magnífics reixats i certament la gran obra de la façana de la basílica entre altres. Va fallar (morir) en l'any del Senyor de 1920. Reseu per ell.*

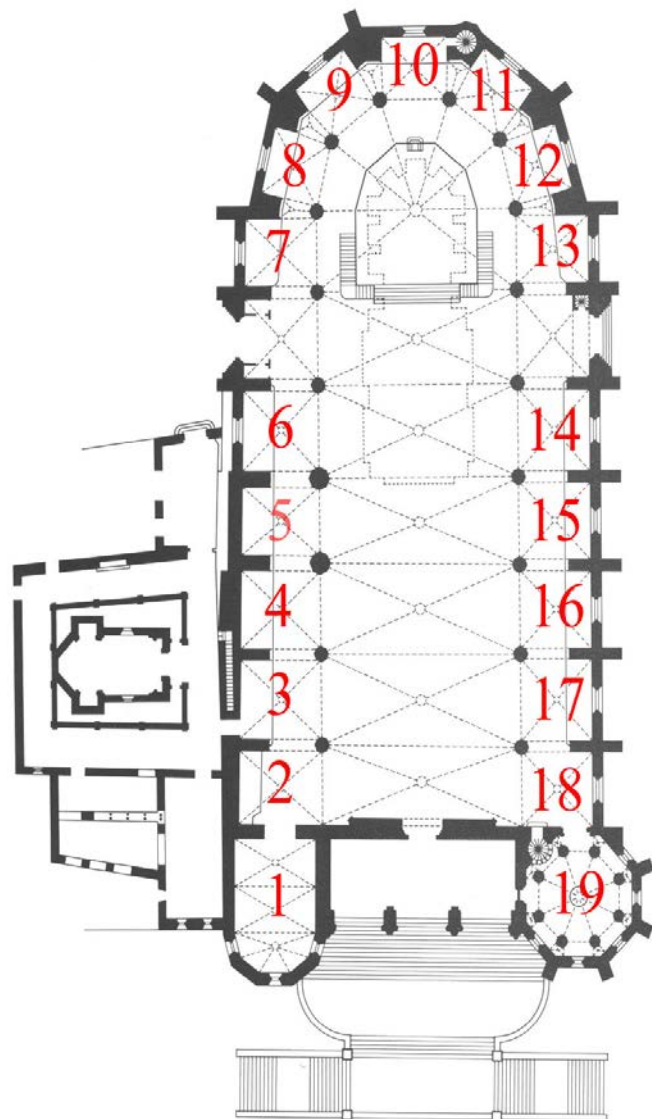
- En una última placa hi trobem també un text en llatí, que diu el següent:
ANNO DOMINI MCMLVI PER-ILLUSTRIS CONSESSUS COMMERTII ET INDUSTRIAE HUIJUS CIVITATIS PARIETES ET TESTITUDINEM

NAVIS PRINCIPALIS BASILICAE INCULTE DEPICTAE POSTQUAM IN BELLO MDCCXIV FUERIT COMBUSTA SUO EXPENSU REPUNGERE INCESSIT ET PERSOLVIT.

Aquestes paraules, traduïdes al català, serien: *En l'any del Senyor de 1956 la molt il·lustre assemblea del comerç i la indústria d'aquesta ciutat va proposar refer novament al seu càrrec i va pagar del tot les parets i el sostre de la nau principal de la basílica pintada amb descara després que hagués estat cremada del tot en la guerra del 1714.*

Per tal de situar millor les inscripcions en les capelles corresponents, aquí es pot veure un esquema de l'interior de la basílica, amb les diverses capelles numerades:

1. Capella del Santíssim.
2. Capella de la Soledat.
3. Capella de la Santíssima Trinitat.
4. Capella de Sant Honorat.
5. Capella de Sant Isidre.
6. Capella del Pilar.
7. Capella del Sant Crist.
8. Capella de la Mare de Déu de Montserrat.
9. Capella de Sant Marc.
10. Capella de Sant Pere (o de l'Orgue).
11. Capella de Sant Nicolau.
12. Capella "dels Saera".
13. Capella de Sant Josep.
14. Capella de l'Esperit Sant.
15. Capella de Sant Antoni Mª Claret.
16. Capella de la Verge de Lurdes.
17. Capella de la Puríssima.
18. Capella de Sant Salvador.
19. Baptisteri.

3.5.2. Al Cementiri:

- A la porta del Cementiri de Manresa hi ha una inscripció en llatí: *EXPECTO RESURRECTIONEM MORTUORUM*, que vol dir: *Espero (desitjo) la resurrecció dels morts.*
- A la tomba de la Família Torrens, a la Secció de Sant Maurici, hi ha una inscripció en llatí: *EGO SUM RESURRECTIO ET VITA*. Això vol dir: *Jo sóc la resurrecció i la vida.*
- A la tomba de la Família Jorba, a la Secció de Sant Maurici, hi ha la mateixa inscripció que a la tomba de la Família Torrens: *EGO SUM RESURRECTIO ET VITA* (*Jo sóc la resurrecció i la vida*).
- En un immens nombre de tombes i nínxols arreu del cementiri s'hi poden trobar les sigles *R. I. P.*, que volen dir: *Requiescat In Pace* (*Descansi en pau*).
- Al nínxol número 68, a la Secció de Sant Maurici, hi ha la següent inscripció en llatí:

*R. D. JOSEPHUS SEVARROJA
MANRESA PAROCHUSET ARCHIPRESBYTER
LXVI AETATIS ANNO
MORITUR DIE XXVIII AUCUSTI
MDCCCLXXII
I. P. R.*

La traducció seria la següent: *R(everend) Don Josep Sevarroja arxipreste de la parròquia de Manresa ha mort als 66 anys d'edat el dia 28 d'agost de 1872. En pau descansi.*

- Al nínxol número 70, a la Secció de Sant Maurici, hi ha un text escrit en català, però les primeres paraules no són en català, sinó en llatí. Són les següents: *PULVIS CINIS NIHIL*, que vol dir: *Pols, cendra, res*.
- Al pati de la Secció de Sant Maurici hi ha una tomba que té forma de creu. A la base, que és quadrangular, hi ha quatre inscripcions en llatí (una a cada costat). La primera diu el següent:

*CONSODALIBUS
IN CRISTO QUIESCENTIBUS
PAX SIT
ET REQUIES AETERNA IN SACERDOTIO AETERNO*

La traducció d'aquest primer text seria: *La pau sigui amb els companys que romaneu en Crist i el repòs etern en el sacerdoci etern.*

La segona inscripció és aquesta:

*CREDO
QUOD REDEMPTOR MEUS
VIVIT*

La traducció d'aquest segon text seria: *Crec que el meu redemptor viu.*

La tercera inscripció de la creu és:

*IN NOVISSIMO DIE
DE TERRA SURRECTURUS SUM*

La seva traducció seria: *Tinc la intenció d'alçar-me de la Terra en el darrer dia.*

La quarta i última inscripció que trobem a la creu és la següent:

*IN CARNE MEA
VIDEBO DEUM
SALVATOREM MEUM*

Traduït al català és: *En la meva carn veure Déu el meu salvador.*

- A la Secció de Sant Maurici hi ha la tomba de Francisco Torres (Família Torres), que té forma de sarcòfag. En aquest sarcòfag hi ha dues inscripcions que són cites de l'evangeli de Sant Joan. La primera és la següent (capítol XII - 25):

*DIXIT EI JESUS
EGO SUM RESURECTIO ET VITA:
QUI CREDIT IN ME,
ETIAM SI MORTUUS FUERIT VIVET*

La traducció d'aquest text seria: *Jesús li digué: jo sóc la resurrecció i la vida; qui creu en mi, encara que hagi estat mort, viurà.*

La segona cita de Sant Joan és la següent (capítol XII - 44):

*JESUS AUTEM CLAMAVIT, ET DIXIT:
QUI CREDIT IN ME,
NON CREDIT IN ME,
SED IN EUM, QUI MISIT ME*

Aquest segon text, traduït, seria: *Tanmateix Jesús va cridar, i va dir: qui creu en mi, no creu en mi, sinó en aquell que m'ha enviat.*

A l'altra cantó del sarcòfag també hi ha dues cites en llatí. Aquestes, però, no són de l'evangeli de Sant Joan, sinó que són cites de l'evangeli de Sant Marc. La primera és la següent (capítol IX - 22):

*JESUS AUTEM AIT ILLI:
SI POTES CREDERE
OMNIA
POSSIBILLIA SUNT CREDENTI*

Traduït seria: *Tanmateix Jesús li diu: si pots creure tot és possible per a qui creu.*

La segona cita de Sant Marc és aquesta (capítol IX - 23):

*ET CONTINUO ESCLAMANS PATER
PUERI CUM LACRIMIS AJEBAT:
CREDO DOMINE
ADJUVA INCREDULITATEM MEAM*

La traducció seria: *I exclamant immediatament el pare del noi deia amb llàgrimes: crec, senyor, ajuda la meva incredulitat.* La paraula *esclamans* hauria de portar una x enlloc de la s, cosa que indica que aquest llatí no és del tot correcte.

- A la tomba de la Família Espinalt Vendrell hi ha un petit text en tres idiomes: el primer podria ser hebreu (no interessa pel treball), i els altres són grec i llatí; cada llengua amb el seu propi alfabet. La frase diu el següent (primer en grec i després en llatí):

IHZOYΣ NAZOYOZ BΑΣΙΑΣ IOYAION

IESVS NAZARENVS REXIVDAEORVM

La traducció d'aquesta frase és la següent: *Jesús de Natzaret, rei dels jueus*. Les paraules gregues volen ser la traducció, el mateix que hi ha a sota, però no tenen cap mena de sentit (exceptuant la primera paraula, el nom de Jesús).

- A la Secció de Sant Fruitós hi ha dos monuments funeraris en els quals hi ha una inscripció en llatí. Aquests monuments són en de la Família Solernou Subirana i Pastor Solernou, i el de les Famílies Perramon Ribera i Perramon Augé. La inscripció en llatí és aquesta: *IN MEMORIAM*, que traduït seria *En memòria de*, referint-se a les persones que són allà enterrades.
- A la tomba de la Família Solervicens - López (a la Secció de Santa Agnès) hi ha una inscripció al monument funerari amb la paraula llatina *PAX*, que vol dir *Pau*.
- A la tomba dels Hermanos de San Juan de Dios, a la Secció de Sant Maurici, hi ha una inscripció que diu: *DEUS CHARITAS EST*. La traducció seria aquesta: *Déu és caritat*.

3.5.3. Al Museu:

Al Museu hi ha una part romana, on hi ha, entre altres coses, algunes inscripcions en llatí. La interpretació i la posterior traducció d'aquestes inscripcions ha estat molt més senzilla ja que les traduccions ja estaven fetes per persones expertes.

- Al Museu Comarcal de Manresa hi ha quatre ares (o pedestals) amb inscripcions en llatí. Hi ha parts de paraules que no es veuen bé, o, de vegades, hi ha paraules en les quals només hi ha escrita la inicial; en aquests casos el que se sobreentén o no es veu va entre parèntesis. La primera de totes és de Sant Joan de Vilatorrada; és una ara romana en la qual s'hi pot distingir la inscripció següent:

DI(A)NAE
SEMPRON
IUS HER
MIP
PUS FECI(T)

Aquesta inscripció vol dir: *A Diana, Semproni Hermip ha fet* (fer aquest altar); referint-se a que aquest home de nom Semproni Hermip és la persona que ha fet aquest altar dedicat a la deessa Diana.

- A continuació trobem una ara romana d'Artés amb la següent inscripció:

(?) CALPURNI
(V) NAVUS
V(otum) F(ecit) S(olvi) L(ibens) M(erito)

La traducció al català d'aquesta inscripció seria: *Calpurni Navus ha erigit aquest altar tot acomplint de bon grat el seu vot.*

- El tercer és un pedestal romà trobat també a Artés amb la inscripció següent:

D(iis) M(anibus)
L(ucius) ATILIUS ATI
LIANUS PORCI
AE CATULLAE
UXORI OBSE
QUENTESSI
MAE
F(aciendum) C(uravit)

Traduït al català, el que hi ha escrit vol dir: *Als Déus Manes. Luci Atili Atilià a Pòrcia Càtula la seva esposa molt obseqüent, curà de fer* (aquest

monument). Ens indica que l'autor fou un tal Luci Atili Atilià, i el va fer per a la seva esposa Pòrcia Càtula.

- L'última de les quatre és un fragment d'inscripció funerària romana, en la qual s'hi pot distingir aquesta inscripció:

*D(iis) M(anibus)
S(empronia) SEVERA (...)
ANO MA (...)
RABILIS (...)
LERIAN (...)
SIMO ET PI (...)*

La traducció d'aquesta és més difícil, però es creu que seria: *Als Déus Manes. Semprònia Severa (a Semproni Valeri)à, ma(rit incompa)rabilís(sim i a Semproni Va)lerià (fill estimadís)sim i pi(etosíssim...).*

- Al Museu hi ha el Retaule Major de l'Església del Convent del Carme, que fou pintat al segle XVII per Pere Cuquet, l'encarregat de les pintures de tela de la part central. A la part superior d'aquesta retaule, on hi ha representat el naixement, hi ha dos angelets que sostenen una espècie de tira de roba on hi ha escrites aquestes paraules: *GLORIA IN ECCELSIS DEO*, que vol dir *glòria a Déu en les alçades (en el cel)*. Aquesta frase és l'inici d'un himne litúrgic que forma part de la missa tant pels catòlics com pels ortodoxes. Més endavant en la cinta que sostenen els angelets es distingeix una paraula solta *DOMINUS (senyor)*.
- Al mateix Museu hi trobem també un plafó de 42 rajoles dins un marc de fusta. Segons J. M. Gasol, el plafó fou extret d'alguna façana prop del Convent de Sant Domènec a Manresa. Té una decoració policroma (de diferents colors) i s'hi representa una escena de Sant Domènec que, agenollat, rep un rosari de les mans de la Mare de Déu del Roser. A

l'entorn hi ha un paisatge, i al voltant de la imatge hi ha una sanefa. A la part de sota hi ha la següent inscripció en llatí:

REGINA SS. ROSARY ORDIS VERITATIS
Sto DOMINGO

La traducció d'aquestes paraules en llatí (considerant que *SS* voldria dir *SANCTISSIMA*, que hi ha alguna paraula que no és llatí: *ROSARY* i *Sto DOMINGO*, i que faltaria un verb) podria ser: La santíssima reina (lliura, entrega, dóna) a Sant Domènec el rosari de l'ordre de la veritat. La santíssima reina s'entén que seria la Mare de Déu. Ara bé, aquesta traducció és totalment hipotètica, ja que no hi ha una traducció feta d'aquesta inscripció, i és un llatí que no té sentit, ja que moltes paraules no són en llatí.

- Trobem també la làpida sepulcral de Bernat de Manresa, que va morir l'any 1278. La làpida en qüestió té una forma rectangular, i està coronada amb un triangle. A la part rectangular hi ha un text en llatí, però és difícil de llegir perquè les lletres no són molt clares, hi ha algun tros una mica esborrat i és un llatí una mica estrany. Es pot distingir, per exemple: *ANNO DNI. MCCLXXVIII* (A l'any del Senyor de 1278), o la paraula *MINORISA*, que vindria a ser *Manresa* en llatí.
- Al Museu trobem també una petita lipsanoteca del segle X, feta d'alabastre, que conté una petita inscripció en llatí, impossible de llegir totalment a causa de que és circular i la vitrina que la conté està a la paret, per la qual cosa no he pogut saber exactament què hi diu.

3.5.4. Altres²³:

- A l'entrada de l'Ajuntament de Manresa hi ha uns arcs de pedra que es sostenen en unes columnes. A la columna de la dreta (mirant l'Ajuntament des de la Plaça Major) hi ha una placa commemorativa en memòria de l'acció dels manresans de cremar un paper marcat amb el segell de Napoleó en senyal de rebel·lió contra els ocupants francesos, amb la determinació de morir amb glòria abans de viure sota el comandament de Napoleó. La placa en qüestió està escrita en català; ara bé, totes les xifres que hi apareixen són en números romans: *II* (2), *MDCCCVIII* (1808), *XXX* (30), *MDCCCXI* (1811), *IX* (9) i *MDCCCXII* (1812).
- A la façana de Casa Caritat, a sobre la porta principal, hi ha escrita una xifra en números romans: *MDCCCLVIII* (1858).
- A la Biblioteca del Casino s'hi pot accedir a través de dues portes, situades al final d'unes escales. A sobre de cada una d'aquestes dues portes hi ha escrita una paraula en llatí: *Salve*. Aquesta expressió és una salutació, voldria dir: *salut!, hola!, bon dia!*
- A l'entrada de la Cova de Sant Ignasi hi ha una placa commemorativa de la visita a Manresa del Papa Joan XXIII, escrita en llatí. Ara bé, en aquesta placa no es pot llegir un text, sinó que només es distingeixen algunes lletres o paraules soltes, per exemple, el nom del Papa.
- A l'entrada de la botiga El Cim Esports hi ha un gravat amb formes geomètriques, i entremig hi ha escrits uns números romans: *IX* (9) i *MCMLXXXVI* (1986).
- A la Farmàcia Esteve hi ha una inscripció a la porta i a banda i banda del taulell amb aquestes paraules: *AD SALUTEM*, que vol dir *Cap a la salut*,

²³ En aquest subapartat s'inclouen, a més de petites inscripcions en alguns edificis de Manresa (inclosa la Creu del Tort), els números romans existents a Manresa (no s'inclouen, per exemple, els números romans que acompanyen el nom de reis quan serveixen per a nombrar un carrer).

ja que el que pots comprar en aquesta farmàcia (i en les altres) serveix per a curar-te.

- A la Creu del Tort, a la part de dalt, hi ha el que sembla que podria ser una inscripció en llatí. He buscat informació, he parlat amb experts i també amb familiars de les persones que la van restaurar²⁴, però enlloc hi ha res sobre aquest text. El que he aconseguit esbrinar per la meva part han estat un seguit de lletres, algunes formen paraules en llatí, però al estar dividit el text en parts, es parteixen paraules pel mig, i també és difícil saber quin ordre s'ha de seguir, ja que és una forma octogonal, no té un principi ni un final clar i hi ha dues files a cada petita part. Les lletres serien les següents:

HIC	BU	SIG	TI	TRI	TA	VI	NEM
HA	IT	NA	US	NI	TIS	SIO	1522

Ara bé, l'escriptura no és completament visible, i hi ha alguna lletra dubtosa que podria perfectament ser una *r* o una *n*. Si s'interpreta com una *n*, hi ha més paraules que tenen sentit, i un símbol una mica estrany podria ser ben bé una *s*, de manera que el text seria aquest:

HIC HABUIT S. IGNATIUS TRINITATIS VISIONEM 1522

La *s* que esta enganxada a *Ignatius* se suposa que seria la inicial de *sant*, perquè sinó no té massa sentit. El 25 de març de l'any 1522 és l'any que Sant Ignasi de Loiola (Ignatius), aleshores conegut com a Íñigo López de Recalde, va arribar a la ciutat de Manresa procedent de Montserrat i de camí cap a Jerusalem, en ple peregrinatge. Sant Ignasi fou acollit per la família Tort, que vivia al costat de la creu, i sovint s'hi aturava per fer un mos. Es creu que a prop de la creu el sant va tenir una visió coneguda com l'*exímia il·lustració* (una traducció inicialment castellana que parteix del llatí *INSOLITA LUCE ILLUSTRATUS*; els dos primers mots es transformen en *EXIMIA*, però l'altre es queda igual); es

²⁴ Vaig parlar amb el senyor Francesc Comas, i, posteriorment, també amb el senyor Manel Ribas, fill d'un dels restauradors de la Creu del Tort.

creu que la cosa va anar d'aquesta manera: al matí ell era assegut a Sant Pau mirant el riu, i tingué la "il·lustració", que va durar una estona. Després d'assistir, encara absort i fascinat, a una processó, va pujar a les Escodines per anar a dinar. Quan passà per la Creu del Tort, s'agenollà per tal de donar gràcies a Déu, i llavors tingué una visió del diable en forma de serp. Sant Ignasi explica en la seva pròpia autobiografia que tenia una gran devoció per la Santíssima Trinitat²⁵.

El nom de *Creu del Tort* fou donat a causa del sant, que caminava de tort (a causa d'una ferida a la cama que es va fer mentre defensava Pamplona d'un atac dels francesos), i també va donar nom a la casa del costat. La creu original va caure a causa d'una ventada l'any 1902, i tres anys més tard, el 1905, fou substituïda per una altra de molt decorada (obra de l'arquitecte Alexandre Soler i March). El 1936 va ser destruïda parcialment, i l'any 1941, cinc anys més tard, va ser restaurada²⁶. A sota la inscripció hi ha les lletres *IHS*, que són l'anagrama de Crist, i l'atribut personal de Sant Ignasi, i vindria de les tres primeres lletres del mot grec *Ἰησοῦς* (*Jesus*), però escrites en majúscules: *IHS*. La sigma va passar després a escriure's com una s normal, i, aleshores, es va interpretar com les tres inicials de *Jesus Hominum Salvator* (*Jesús, salvador dels homes*) o de *Jesus Hierosolymae Salvator* (*Jesús, salvador de Jerusalem*).

- A la façana exterior de la Capella de Sant Ignasi Malalt hi ha un escut amb inscripcions en llatí: *AVE MARIA* (*Ave Maria*, en català no té una traducció literal; és una frase religiosa), *GRATIA PLENA* (*Plena de gràcia*) i *DOMINUS TECUM* (*Senyor és amb tu*).
- A la Seu hi ha dues tombes penjades a la paret que tenen un petit text que podria ser llatí, però són molt difícils de llegir. El mateix passa amb unes paraules que hi ha a la porta del Museu Històric de la Seu.

²⁵ La part de la informació relacionada amb l'*exímia il·lustració* ha estat obtinguda gràcies a l'amabilitat del professor Joan Requesens.

²⁶ Informació extreta de diverses fonts, totes coincidents.

- Al Carrer Sant Andreu hi ha una placa a la paret d'una casa que diu el següent: *En esta casa, el día 13 de Mayo de 1811, nació el meritísimo P. Fray Jacinto Coma Galí de la orden de los Mínimos LAUDEMUS VIROS GLORIOSOS*. Aquestes últimes paraules, com es veu clarament, no són escrites en castellà com la resta del text de la placa, sinó que són en llatí, i volen dir: *Lloem els homes gloriosos*. *Laudemus* és subjuntiu, perquè el present seria *laudamus*, i el subjuntiu de la primera declinació es forma amb una e. Llavors, tenint en compte aquesta forma en subjuntiu, podem dir que no és una simple afirmació, sinó que més aviat ho entendríem com un desig.
- A la Plaça de l'Ajuntament i al Carrer del Forn de Santa Llúcia hi ha una petita placa amb una imatge de Déu, i a sota hi ha escrita la paraula *REINARE*. Pròpiament, aquesta paraula no és llatí, ja que hauria de ser *Regnare*, que vol dir *Regnar*. Ara bé, està clar que vol referir-se a *regnar*, ja que representa que Déu ho mana tot, i és un clar intent de llatí, tot i que hi ha aquesta petita falta d'ortografia.
- A la Plaça de Crist Rei, al Passeig Pere III hi ha dos pilons rodons on hi ha, en una banda, una inscripció en català, però a l'altra hi ha números romans: *MCMLXXXVII (1987)*. En tots dos pilons hi ha exactament la mateixa inscripció.

3.6. Part iconogràfica / arquitectònica / al·legories / imatges

Alfa i Omega²⁷:

- Al llarg del Cementiri de Manresa, en un gran nombre de tombes, hi ha els símbols d'una alfa i una omega, les lletres gregues, la primera (alfa) i l'última (omega) de l'abecedari grec. Aquestes dues lletres, quan es representen juntes, signifiquen el principi i el final de les coses; si les trobem en una tomba o en un nínxol volen simbolitzar el principi i la fi de la vida humana. Aquests dos símbols es trobem en un gran nombre de tombes i nínxols del Cementiri, com ara de:

- Família Torrens.
- Família Solanes Comellas.
- Família Felip - Abadal.
- Família Paul Deix.
- Família Pornells - Gràcia.
- Família Lladó.
- Família Masana.
- Família Busquets - Sitjes.
- Família Solervicens - López.
- Tomba nº17 del pati de la Secció de Santa Agnès.

Hi ha també símbols d'una alfa i una omega en llocs fora del Cementiri, com ara:

- A la façana de l'Església Evangèlica Baptista trobem el símbol d'una alfa i una omega superposades.

Àngel:

- A dalt de tot de la porta del Cementiri Municipal de Manresa hi ha una estàtua amb la figura d'un àngel. L'àngel té una postura que podria

²⁷ Vaig dubtar si aquesta entrada era millor incloure-la en aquest apartat o en el d'inscripcions. Finalment, em vaig decidir per aquest apartat, ja que és un element més aviat visual.

recordar a la de les estàtues clàssiques²⁸; amb el braç aixecat i amb la cama corresponent una mica avançada (*contrapposto*), cosa que li dona moviment.

Bastó d'Asclepi:

- El déu grec Asclepi (Esculapi per als romans) era fill d'Apol·lo i déu de la medicina, instruït en aquesta art pel centaure Quiró. El seu atribut principal era un bastó llarg amb una serp entortolligada. A la Farmàcia Pradell, a part del símbol d'una Copa d'Hígia²⁹, hi podem trobar un Bastó d'Asclepi. Si ens fixem bé, es pot veure que a la porta, on hi ha el nom de Pradell, el pal de la *P* és, de fet, un bastó amb una serp enroscada; és un Bastó d'Asclepi.

Bastó d'Hermes:

- A la tomba de Francisco Torres (Família Torres) hi ha diverses inscripcions en llatí³⁰, però, a part de les inscripcions, també hi ha un relleu d'una àncora i un bastó superposats en diagonal. El bastó en qüestió és el Bastó d'Hermes, un caduceu (una vara d'or), característic per les ales que té a la part superior. Hermes (Mercuri per als romans) és el déu missatger de l'Olimp, fill de Zeus (Júpiter) i Maia, i és també el déu del comerç i dels lladres.

Ben Plantada:

- A l'inici del Passeig Pere III hi ha l'estàtua de la Ben Plantada. Aquesta estàtua recorda clarament a les estàtues de la deessa Venus (Afròdita pels grecs), la deessa de la bellesa. L'autor d'aquesta figura femenina de mida natural fou Josep Clarà. No va ser un encàrrec de ningú, sinó que la van triar l'any 1956 els promotors d'un monument dedicat als que van iniciar l'obra de la Sèquia. L'obra estava al taller de l'escultor, que ja l'anomenava aleshores la *Ben Plantada*. Després de vint anys d'estar en diversos magatzems de la ciutat, no va ser fins a l'any 1977, ja en plena

²⁸ Recorda l'*August Prima Porta*, una estàtua de l'emperador August amb la cuirassa, el braç aixecat i les dues cames col·locades de manera que donava la sensació de moviment. Aquest model romà, per la seva banda, s'inspirava en les estàtues gregues de l'època clàssica.

²⁹ Explicat més endavant, a la pàgina 45.

³⁰ Comentades a la pàgina 38.

transició, que va ser col·locada al seu emplaçament actual: al final del Passeig Pere III³¹.

Bust d'Anselm Clavé:

- A la Plaça d'Anselm Clavé hi ha un bust del músic. La seva forma està inspirada en els retrats romans, ja que molts retrats romans conservats representen un personatge a partir del pit. El bust està col·locat sobre un pedestal que té la forma d'una columna jònica. No tan sols el bust té una inspiració clàssica; el pedestal també en té.

Centaure:

- Al costat de la Casa de la Culla i l'Hospital General de Manresa hi ha una Creu de Terme. A la base d'aquesta creu hi ha un relleu amb la petita figura d'un centaure. Els centaures eren unes criatures de la mitologia grega que eren mig home i mig cavall; tenien la forma d'un cavall, però en comptes del cap del cavall tenien un cos d'home a partir de la cintura en amunt, cosa que feia que tinguessin sis extremitats: quatre potes de cavall i dos braços d'home. Segons la tradició eren fills d'Ixió i Nèfele, i vivien a les muntanyes i als boscos de les regions d'Arcàdia, l'Èlide i Tessàlia. La tradició fa que els centaures siguin personatges malvats, llevat d'un: el centaure Quiró³².

Copa d'Hígia:

- En un gran nombre de farmàcies de Manresa trobem un mateix símbol: una serp que s'enrosca en una copa. El podem trobar a:
 - La Farmàcia Alemany.
 - La Farmàcia Pradell.
 - La Farmàcia Mayor.
 - La Farmàcia Cucurull Anguera.
 - La Farmàcia J. Vintó (a la creu lluminosa).
 - La Farmàcia Alier.
 - La Farmàcia Oltra.
 - La Farmàcia Riu.

³¹ Informació extreta de COMAS CLOSAS, Francesc. *Històries de Manresa*. Manresa; Edicions Zenobita, 2009, pàgines 35 i 36.

³² Ja ha aparegut; fou el mestre d'Asclepi, el que li va ensenyar l'art de la medicina.

- La Farmàcia Esteve.
- La Farmàcia Sala.

Aquest símbol de la copa amb la serp enroscada és la Copa d'Hígia. La copa representa el remei, i la serp el poder (o un element de la natura, que és d'on s'extreu el remei). És el símbol de la deessa grega de la salut i la higiene; Hígia (el nom romà és Salus), filla del déu de la medicina Asclepi (Esculapi pels romans), normalment es representava com una dona jove amb una serp enroscada al seu cos.

Crismó:

- Prové del llatí **Christi Monogramma**, i vol dir *monograma de Crist*. Està format per les lletres gregues *X (ji)* i *P (ro)* superposades. Al Cementiri hi ha un gran nombre de tombes i nínxols on hi apareixen crismons; alguns són simplement això, aquestes dues lletres superposades, però en altres casos hi ha també una alfa i una omega a cada banda, simbolitzant també el principi i el final. De crismons sense alfa ni omega al Cementiri en trobem a les tombes o nínxols de:

- Família Costa - Blasi.
- Família Monegal - Escura.
- Família Prat - Deig.
- Siervas de Maria.
- R. R. Companyia de Maria.
- Fills de Marian Padró.
- Jose Juanola Reixach i família.
- Jaume Bernades Prat i família.
- Família Ratera.
- Família de Fco. Selga.
- Família Antonio López Miró.
- Família Cantarell.
- Família Llobet i Riera.
- Família Masana.
- Família Valentí.

Al Cementiri també hi ha alguns crismons amb una alfa i una omega a cada costat (l'alfa a l'esquerra i l'omega a la dreta); es troben a les tombes o nínxols de:

- Miquel Soler Graell.
- Família Cuito Amat.
- Família Balaguer.
- Família Armengou Vila.
- Casa Caritat.

També es poden trobar crismons en altres llocs a més del Cementiri, com ara:

- A la Capella de Sant Isidre, a la Seu.
- Al ciri del baptisteri de la Seu.

Cupidos:

- Cupido (Eros pels grecs) era el déu de l'amor en la mitologia clàssica. Se'l representa sempre amb la figura d'un nen, moltes vegades alat, i amb freqüència amb un arc, que utilitza per a clavar fletxes als cors dels altres (siguin humans o déus). A la façana d'algunes cases es poden veure petites escultures amb figures d'angelets que recordarien la imatge d'un *Amoret*, d'un *Cupido*. Se'n poden trobar, per exemple, en cases al Carrer del Dos de Maig o al Carrer de Carrió.

Esfinx:

- Una esfinx era un monstre femení mitològic que tenia cara i cap de dona, i pit, cos i cua de lleó. A part, tenia les ales d'una au rapinyaire. A sobre d'una de les portes superiors del teatre del Kursaal hi ha una espècie d'escut amb una esfinx a cada banda. De fet, realment no són esfinxs, ja que el cap no és el d'una dona, sinó que també és d'un animal, però el cos de lleó i les ales sí que hi són presents, cosa que fan pensar que és una petita variació de l'esfinx mitològica. L'esfinx més famosa és la que va eliminar Èdip resolent el famós enigma³³.

³³ L'enigma era aquest: "Quin és l'animal que de petit té quatre potes, de gran dues i de vell tres?".

Estàtua de Pere III:

- Al Passeig Pere III, a l'alçada de Crist Rei, hi ha una estàtua del rei Pere III. La figura té una postura de *contrapposto*³⁴. L'ús d'aquesta tècnica fa que es consideri d'inspiració clàssica.

Estàtua de Sant Jordi:

- L'estàtua de Sant Jordi que hi ha a la Plaça de Sant Jordi té un aire clàssic. El cos, molt musculat, recorda les estàtues del renaixement inspirades en el món clàssic, d'autors com ara Michelangelo. Té agafada una espasa amb el braç dret, i es disposa a fer el cop final per rematar el seu enemic, el drac, que es troba als peus de l'heroi.

Font de Neptú:

- Neptú era el déu romà dels mars; i el seu nom equivalent en grec és Posidó. Era fill de Saturn (Cronos) i Cibeles (Rea), i germà de Júpiter (Zeus, déu dels déus), Plutó (Hades, déu del món dels morts), Juno (Hera, deessa del matrimoni), Ceres (Deméter, deessa de l'agricultura) i Vesta (Hèstia, deessa de la llar). La Font de Neptú té aquest nom per la relació entre l'aigua i aquest déu de la mitologia clàssica, i sembla ser que anteriorment hi havia hagut una estàtua del déu al capdamunt de tot de la font. És un monument d'estil neoclàssic, situat just davant del Pont Nou de Manresa, construït a principis del segle XIX i restaurada recentment, l'any 2007.

Ichthys:

- Abans de la creu, el símbol dels cristians era un peix, l'*ichthys*, que vol dir *peix* en grec (*ἰχθύς*). Es formava mitjançant dos arcs intercalats, i així es dibuixava la silueta d'un peix. A l'antiga Roma, quan els cristians eren perseguits, aquest era el símbol que els identificava. De vegades un cristià dibuixava a terra línies rectes i corbes, i de manera aparentment aleatòria, dibuixava un mig *ichthys*, una línia corba. Si una persona amb la qual estava parlant completava la forma del peix, ambdós sabien que l'altre era també cristià. Al Centre Cristià Casa de Déu hi ha la silueta d'un *ichthys* dibuixada. A l'Església Evangelista Filadèlfia també n'hi ha

³⁴ Explicat a l'entrada d'Àngel, a la pàgina 44.

un, però aquesta no és ben bé una silueta, sinó que és el nom *Jesús* que adopta forma de peix.

També hi ha siluetes d'*ichthys* al Cementiri. Al nínxol de la Família Garcia - Ruiz hi ha una silueta de peix, i a la tomba de la Família Satí - Orfila hi ha dues siluetes més, al costat d'una àncora.

Lira:

- Al Teatre Conservatori de Manresa, al costat de l'entrada per on s'entra a veure les actuacions, hi ha una entrada més petita, on, just a sobre la porta, hi ha unes lletres que diuen *Teatre Conservatori*. A sobre d'aquestes lletres hi ha un símbol; una lira. El que representa és les arts, la música, el teatre, i és normal veure-ho en un teatre com aquest, ja que té una llarga tradició i s'hi han fet molts espectacles al llarg dels anys. La lira és l'atribut principal del déu Apol·lo, déu de la música i de les arts en la mitologia clàssica.

Màscara clàssica:

- Al Carrer de Sant Miquel hi ha un Monument al Teatre. En aquest petit monument dedicat a les arts teatrals hi ha un relleu on hi ha una noia que representa que s'està traient una màscara. Aquesta màscara que es treu és una màscara de les que s'utilitzaven en les obres de teatre clàssiques. Hi havia dues màscares típiques: la que representava la tragèdia i la que representava la comèdia, que es diferenciaven, bàsicament, per la posició de la boca. La noia es treu la de la comèdia.

Relleu:

- A la porta del Cementiri Municipal de Manresa hi ha un relleu que representa la passió de Crist. Aquest relleu recorda molt els relleus clàssics que fan referència, per exemple, a la *Gigantomàquia*, la lluita que van mantenir els déus de l'Olimp, amb l'ajuda del mortal Heracles (Hèrcules pels romans), contra els gegants. El relleu és en forma de fris, allargat, com solia fer-se, sobretot, als temples grecs en l'època clàssica.

Relleus del Pont de la Reforma:

- El Pont de la Reforma fou construït durant el segle XX i acabat als anys seixanta. Anteriorment hi havia agut una palanca, però havia estat

destruïda primer per un aiguat, i després durant la retirada de les tropes republicanes. Les obres foren dures i es van haver de paralitzar en alguns moments per la falta de recursos (principalment econòmics), i quan va ser acabat només s'hi podia passar a peu, ja que va ser projectat poc més de dos metres més alt que la carretera; aquesta situació va durar vint anys (des de 1944 fins a 1964)³⁵. En aquest pont hi ha vuit relleus, quatre a cada banda. Els de la part alta del riu són relleus de la història de Manresa, amb escenes de Sant Ignasi, la Sèquia i La Llum, la Batalla del Bruc i La Seu respectivament. Els de la part baixa del riu són relleus que representen a quatre déus clàssics, i cada un simbolitza un element important per a la ciutat de Manresa. El primer plafó representa la deessa Atenea (Minerva per als romans), filla de Zeus (Júpiter) i Metis, deessa de la saviesa, la guerra i les arts. Un oracle havia dit a Zeus que si Metis engendrava un fill seu, aquest (o aquesta) el destronaria, tal com ell havia fet amb el seu pare. Zeus va tenir amors amb Metis, però quan estava a punt de parir, Zeus li va treure el fetus i se'l va menjar, per la qual cosa Atenea va sortir de Zeus i no de Metis, i així no es complia la profecia. Per aquesta raó hi pot haver diferents idees sobre si Atenea és filla de Zeus i Metis o ho és únicament de Zeus. Era la patrona de diverses ciutats gregues, però és coneguda per ser-ho de la ciutat d'Atenes. No es va casar mai ni va tenir relacions; era de les poques deesses verges, ja que la seva dedicació principal era la guerra (la mitologia diu que va néixer armada de cap a peus). En el plafó del Pont de la Reforma simbolitza les belles arts. No hi trobem la típica imatge de la deessa, amb la cuirassa, el casc i les armes, sinó que a la mà dreta porta una branca d'olivera i a la mà esquerra duu una *Nike* (una Victòria Alada)³⁶. Al fons es veu un temple antic, per tal de situar el personatge en la seva època.

- El segon plafó té un relleu amb una imatge del déu Hermes (Mercuri per als romans), déu missatger de l'Olimp, però també déu del comerç i dels

³⁵ Informació extreta de COMAS, Francesc; REDÓ, Salvador. *Manresa, la ciutat transformada*. Manresa, Edicions Zenobita, 2006, pàgina 64 i ss.

³⁶ Precisament, els símbols civilitzadors d'Atenea, en comptes dels bèl·lics, citats anteriorment. L'olivera és el regal que va fer Atenea per tal de ser la deessa principal de la ciutat d'Atenes.

lladres, fill de Zeus (Júpiter) i Maia. A vegades se'l caracteritzava com el déu que ajudava als morts a trobar el camí de l'altre món, ja que era l'únic déu (a part d'Hades i Persèfone) que podia entrar-hi i sortir-ne sense problemes. En aquest plafó Hermes és símbol del comerç. És la imatge característica del déu, amb el casc alat i les sandàlies alades. A la mà dreta porta un caduceu (una vara d'or), i a l'esquerra el que sembla que seria una lira (que ell mateix va inventar utilitzant la closca d'una tortuga, i després va regalar al déu Apol·lo).

- En el tercer plafó hi ha una representació del déu Hefest (Vulcà per als romans). Fill d'Hera (Juno) i no se sap si també de Zeus, ja que hi ha diferents versions; a la *Ilíada*, Homer diu que Zeus és el pare d'Hefest, però a la *Teogonia* d'Hesíode s'afirma que Hera el va tenir sola, ja que estava gelosa que Zeus hagués tingut tot sol a Atena, que li havia sortit del cap després de la història que ja s'ha explicat. És el deu del foc, dels ferrers, i dels artesans en general. El plafó simbolitza la indústria, i es veu el déu Hefest amb un martell i una enclusa, i a l'altra mà té una roda dentada com les que s'utilitzen per al funcionament de les màquines, però molt més grossa. De fons es veuen unes xemeneies de fàbriques, que són el referent clar a la indústria.
- El quart i darrer plafó té un relleu amb la imatge de la deessa Demèter (Ceres per als romans), filla de Cronos (Saturn) i Rea (Cibeles). Demèter és la deessa de l'agricultura, molt lligada, sobretot, al conreu del blat. És una deessa molt important en la mitologia clàssica, perquè l'agricultura era essencial per a subsistir. Evidentment, simbolitza l'agricultura, i a la imatge es veu acompanyada d'un bou amb el jou i amb una cistella de fruites a l'espatlla. Es veu també el Sol, ja que la seva llum és vital perquè creixin les plantes, però també representa la duresa de la feina de conrear, ja que treballar hores i hores sota el Sol treballant la terra és molt dur.

Serp en forma de creu:

- A la Farmàcia R. Arroyo la creu, el símbol de les farmàcies, està format per una serp; és una serp que es va enroscant i forma el símbol de la creu. La serp és un símbol clàssic de la medicina. *Remei* i *verí* en grec eren la mateixa paraula³⁷, i, sobretot el remei, està estrictament lligat a la terra, a la natura, ja que gairebé tots els remeis per a les malalties s'aconseguien a partir de plantes o animals. La serp és un animal molt lligat a la terra, perquè es desplaça per damunt seu i no en perd mai el contacte, i moltes, a més, tenen verí.

Tombes amb formes clàssiques:

- A la Secció de Sant Maurici del Cementiri Municipal de Manresa hi ha algunes tombes que tenen formes que podrien recordar elements de l'època clàssica. A la sepultura de Baltasar Portabella i d'Arcullol, per exemple, hi ha una columna jònica, o la tomba de la Família Vilaseca - Aixelà i de la Família Vilaseca - Miquel, que té la forma d'un petit temple.

³⁷ Apareix a l'entrada de Fàrmac, a la pàgina 12.

4. Conclusions

La primera conclusió que es pot treure després de realitzar aquest Treball de Recerca és que, definitivament, l'elecció va ser bona quan vaig decidir fer-lo. Tot i que m'ha costat hores i hores de feina, el resultat final ha estat fins i tot millor del que esperava. Mentre anava buscant per Manresa material que em pogués servir, no pensava que podria arribar a aconseguir-ne tant d'aprofitable. Jo creia que no trobaria massa cosa, i que potser em quedaria un treball molt curt, però ha resultat que a Manresa hi havia un munt d'elements clàssics. Per tant, la hipòtesi de treball plantejada a la introducció es confirmà. Molts cops, fins i tot, m'adonava que noms de botigues que freqüento o que veig gairebé cada dia em servien com a material, i mai no m'havia ni tan sols parat a pensar el motiu pel qual l'establiment portava aquell nom, ni si podia ser un nom clàssic.

Pel que fa a la realització dels objectius plantejats abans de començar el treball, es pot afirmar que s'han acomplert amb escreix. Tot el material clàssic de Manresa (pot ser que alguna cosa hagi passat per alt) ha estat recollit, i, posteriorment, organitzat en diversos apartats segons uns criteris exposats a l'inici del treball³⁸, procurant que fossin el més integradors possibles (el menor nombre de parts possibles, però ben justificades i complertes). Ara, aquest treball representa una bona base de dades del material clàssic que hi ha en aquesta ciutat, tot i que, com ja s'ha dit a la introducció, representa el que hi ha a l'actualitat, a l'any 2011, i podria ser que en un futur pròxim hi hagi petits (o no tan petits) canvis.

Una altra conclusió que es pot extreure és que aquest treball pot tenir posteriors aplicacions pràctiques, que no s'han realitzat a causa de les limitacions d'espai del treball, i també a causa de l'escassetat de temps per a dedicar-s'hi. A partir d'aquesta base de dades es podrien realitzar algunes activitats de tipus informatiu; per exemple, es podria confeccionar un *Google Map* de la ciutat de Manresa indicant diversos comerços amb el corresponent

³⁸ A la pàgina 4.

nom, una petita explicació i una fotografia. També es podria fer un altre *Google Map* amb diferents inscripcions o frases en llatí³⁹ distribuïdes per la ciutat.

Una activitat o aplicació més pedagògica i lúdica a la vegada podria ser un joc de pistes per la ciutat. Aquest joc de pistes podria variar en funció del material que es triï i del nivell dels participants.

³⁹ La majoria són en llatí; en grec n'hi ha molt poques.

5. Bibliografia

a) Llibres:

BUENO MATOS, J.M.; MARTÍ ORRIOLS, X. *Història de la Filosofia*. Barcelona; Ed. Vicens Vives, 2010.

COMAS CLOSAS, Francesc. *Històries de Manresa*. Manresa; Edicions Zenobita, 2009.

COMAS CLOSAS, Francesc. *Manresa, una història per conèixer*. Manresa; Edicions Zenobita, 2005.

COMAS, Francesc; REDÓ, Salvador. *Manresa, la ciutat transformada*. Manresa, Edicions Zenobita, 2006.

COMAS, Francesc; REDÓ, Salvador. *Manresa, la ciutat transformada 2*. Manresa, Edicions Zenobita, 2007.

COROMINES, Joan. *Onomasticon Cataloniae Tomo V L-N*. Barcelona; Curial Edicions Catalanes, 1996.

DE MIGUEL, Raimundo. *Nuevo Diccionario Latino-Español Etimológico*. Madrid; Ed. Visor Libros, 1897.

DIVERSOS AUTORS. *Diccionari de la Llengua Catalana*. Barcelona; Enciclopèdia Catalana, 1989.

DIVERSOS AUTORS. *Diccionari Il·lustrat Llatí-Català, Català-Llatí*. Gavà (Barcelona); Ed. Vox, 2007.

ESCOLÀ TUSET, Josep Maria. *Diccionari de llatinismes i expressions clàssiques*. Barcelona; Edicions 62, 1997.

FERNÁNDEZ URIEL, Pilar; VÁZQUEZ HOYS, Ana María. *Diccionario del Mundo Antiguo*. Madrid; Ed. Alianza, 1994.

GASOL, Josep Maria. *La Seu de Manresa*. Manresa; publicat per la Caixa de Pensions de Manresa, 1978.

GIORGI, Rosa. *Santos*. Barcelona; Editorial Electa, 2002.

GONZÁLEZ CASTRO, José Francisco. *Palabras Castellanas de Origen Griego*. Madrid; Ediciones Clásicas, 1998.

GRIMAL, Pierre. *Diccionario de Mitología Griega y Romana*. Buenos Aires; Ed. Paidós, 1981.

KAVAFIS, Konstandinos (traduït per Carles Riba). *Poemes*. Barcelona; Ed. Curial, 1983.

LIDDELL, Henry George; SCOTT, Robert. *Greek-English Lexicon*. Oxford; Ed. Oxford Clarendon Press, 1978.

MATEOS MUÑOZ, Agustín. *Etimologías Griegas del Español*. Mèxic D.F.; Ed. Esfinge, 1984.

PABÓN S. DE URBINA, José M. *Diccionario Manual Griego Clásico-Español*. Barcelona; Ed. Vox, 2005.

TORRENT, Anna; VILANOVA, Fina. *Llatí 1r Batxillerat*. Barcelona; Ed. Barcanova, 2008.

b) Pàgines web:

www.google.es

www.wikipedia.org

www.eurekakids.net

www.ajmanresa.cat

translate.google.es/?hl=ca&tab=wT

www.eurekallar.com

www.tarracoprevencio.com

www.orchestra.fr

www.orchestramoda.es

www.synergy.cat

www.valeoservice.com

www.nevus.es

www.imaginarium.es

www.gencat.cat

www.paginasamarillas.es

www.canon.es

www.atlantis-seguros.es

www.domus-laundry-bugaderia-autoservei.com

www.reyalurbis.com

www.grupfideliter.com

www.biografiasyvidas.com

paxceltibera.wordpress.com/2007/09/29/el-problema-iacetano-jacetanos-y-lacetanos

www.unilabor.com

www.kinergia.cat

www.althaia.cat

www.icitta.es/micra_comercial_base_carretera_de_vic_102-1014813-a.html

www.kolonicus.com

www.dacia.ro

am-es.delphi.com

elsetmanari.cat/serveis/?id=29

www.logosautoescola.com

www.uniplantmanresa.com

nevus.es

www.arquitectnia.net

www.stradivarius.com

www.helion-tools.com

manresaturisme.cat/cat/itineraris/barroc-ruta-ignasiana

www.escodines.cat

www.osteopatiamanresa.com

www.stadion.es

www.inprojektinteriorisme.com

ANNEXOS

Annex 1 - Llistat d'adreces

3.1. Establiments de Manresa amb noms llatins o grecs

Abacus - Carrer de les Barreres nº22
Adonis - Carrer de la Pau nº74
Adversus - Carretera de Vic nº7
Alternatura - Carrer del Cap del Rec nº2
Altius - Carrer de la Llibertat nº51
Apriori - Passeig Pere III nº57-B
Apta - Carrer Roger de Flor nº15
Artemiss - Carrer de l'Era del Firmat nº43
Artis - Carrer de la Sèquia nº69-B
Atenes - Passeig Pere III nº77
Atlàntida - Passeig Pere III nº50
Atlas - Carrer de les Piques nº2
Audi - Polígon Industrial Bufalvent s/n, tocant a la Ronda Exterior de Manresa
Audi Límits - Carrer de Francesc Moragas nº47
Aula Nova Bages - Carretera de Santpedor nº232
Aureo - Carrer d'Àngel Guimerà nº19
Aureo - Carretera de Cardona nº35
Aurora (Edifici Aurora) - Carrer de Sant Miquel nº16-18
Aurum - Carrer de Casanova nº3
AVGVSTVS - Carrer del Pujolet nº23
Axis - Carrer Viladordis nº106
Caixa Laietana - Carrer de Barcelona nº30
Canon - Carrer de Pau Miralda s/n (Polígon Industrial Bufalvent)
Canon - Carrer de Barcelona nº7
Catalonia - Carrer del Cardenal Lluch s/n (Pàrquing)
Catalonia (Escacs Catalonia Club) - Passatge Dipòsits Vells s/n
Ceres - Carrer d'Enric Morera nº12
Cibus - Avinguda de les Bases nº66-70
Còdex - Carretera de Vic nº134
Dacia, Renault Ocasión - Carretera de Vic nº223
Delfos - Carrer de Saclosa nº7

Delphi Service - Carrer de la Trieta nº43
Diana - Carrer Nou nº7
Direct Securitas - Carrer d'Enric Morera nº19
Divina - Carrer de Francesc Moragas nº59
Domo - Carretera de Santpedor nº94
Domoespai - Carrer del Doctor Zamenhof nº21
Domus - Carrer de Saclosa nº4
Domus - Carretera del Pont de Vilomara nº1
Electrolux - Carrer de Sant Llorenç de Brindisi nº6
Enare - Carrer Llibertat nº35
Etc...music - Carrer de Folch i Torres nº8
Eureka Kids - Carrer Agustí Coll s/n (Polígon Industrial Els Trullols)
Eurekallar - Carretera de Cardona nº42
Fàrmac - Carrer de Barcelona nº22
Fèmina - Carrer d'Urgell nº19
Fèmina - Carrer d'Urgell nº22
Fènix - Carretera de Vic nº64
Fideliter Grup - Carrer d'Alfons XII nº7
Filadelfia - Carrer de Jaume d'Arters nº19
Firma - Passeig Pere III nº36
Firma - Carretera del Pont de Vilomara s/n (Polígon Industrial Bufalvent)
Forum S.A. - Plaça de la Immaculada nº3
Gamma - Carrer del Metge Planas nº1
Gènesi - Carrer de Jaume I nº13
GrupAula - Carrer del Canonge Montanyà nº1
Harmonia - Carrer de Lleida nº2
Helion - Carrer de Miquel Servet s/n (Polígon Industrial Bufalvent)
Ibericus - Carrer de Casanova nº9
Igrega - Carrer d'Urgell nº18
Imaginarium - Carrer Nou nº28-36 (Edifici Jorba)
Index - Carretera de Santpedor nº218
Inversis - Muralla del carme nº22-24
Ítaca (CEIP Ítaca) - Carretera del Pont de Vilomara nº131-141
Itinere Família - Carretera de Vic nº61

K-lipso (Bar K-lipso) - Plaça de la Pau s/n
Kinergia - Carrer del Doctor Zamenhof n°7
L'Acadèmia - Avinguda de les Bases n°31-33
L'Ateneu de les Piques - Carrer de les Piques n°1
Lacetània (IES Lacetània) - Avinguda de les Bases n°51
Logos - Carretera del Pont de Vilomara n°72
Logos - Passeig Pere III n°73
Logos - Avinguda de les Bases de Manresa n°127
Mart - Carrer d'Àngel Guimerà n°19
Mediolanum - Passeig Pere III n°13
Meditempus - Carretera de Vic n°56
Mémora (Funerària Fontal) - Carrer del Bruc n°19-21
Micra - Carretera de Vic n°102
Minorisa - Carrer d'Àngel Guimerà n°33
Minorisa - Carrer de Francesc Moragas n°1
Minorisa - Muralla de Sant Francesc n°8
Multiópticas Oculus - Carrer de Sant Joan Baptista la Salle n°4
Natura - Plana de l'Om n°3
Naturalis - Carrer de l'Alcalde Armengou n°25
Nevus - Passeig Pere III n°30
Nobilia (Fusteria Fortó) - Carrer de Sant Maurici n°73
Olímpia - Carrer d'Àngel Guimerà n°21
Ònix - Carrer del Born n°18
Orbe - Carrer de Sobrerroca n°11
Orchestra - Carrer Agustí Coll s/n (Polígon Industrial Els Trullols)
Osteo Centre - Avinguda de Francesc Macià n°38-40
Pirrón d'Elis - Carrer de Circumval·lació n°88
Plaça d'Icària
Prisma - Plaça Josep Lluís Sert n°7
Prisma - Carretera del Pont de Vilomara n°17
Quid - Carrer de Casanova n°11
Reyal Urbis - Carrer de Francesc Moragas n°35
Sirena (La Sirena) - Carretera de Vic n°122
Sirena (La Sirena) - Carrer d'Àngel Guimerà n°44

Skelos - Carrer Nou nº10
Stadion - Passeig Pere III nº49 (Galeries Manresa Centre)
Synergie - Passeig Pere III nº74
Synergy.cat - Carrer de Bilbao nº13Bis
Talus - Carrer de Bernat de Sallent nº4
Tarraco Prevenció - Carretera de Vic mº82
URBI (Edifici URBI) - Carrer de Llevant nº20
URBI (Edifici URBI) - Carrer Concepció Piniella nº7
URBI (Edifici URBI) - Tossalet dels Dolors nº26
URBI (Edifici URBI) - Tossalet dels Dolors nº34
URBI (Edifici URBI) - Carretera de Santpedor nº218
URBI (Edifici URBI) - Carrer del Doctor Trueta nº4-6
URBI (Edifici URBI) - Carrer de Circumval·lació nº75
URBI (Edifici URBI) - Carrer de Santa Llúcia nº8-10
URBI (Edifici URBI) - Carrer de Codinella nº9
URBI (Edifici URBI) - Carrer de Codinella nº5-7
Valeo (Costa Automoció) - Carrer de la Sardana nº8
Veritas - Passeig Pere III nº84
Viatges Iberia - Carrer de Sant Joan Baptista la Salle nº4

3.2. Establiments de Manresa amb noms llatinitzats/hel·lenitzats

Althaia - Carrer La Culla s/n (Hospital General)
Àntikus - Carrer de la Mel nº30
Atlantis Seguros - Carrer de Barcelona nº25
Àulia - Carrer del Rosselló nº1-3
Bambinus - Carretera de Cardona nº21
Certio - Carrer d'Esteve Terradas s/n (Polígon Industrial Bufalvent)
Decathlon - Avinguda dels Països Catalans s/n (Polígon Industrial Els Trullols)
Enviàlia - Carrer de Sallent s/n (Polígon Industrial Els Dolors)
Felixis - Carrer de Sant Cristòfol nº27
Integralia - Carrer del Bruc nº122
Kolónicus - Carrer de Viladordis nº76
Nautalia - Carrer de Josep M. Planes nº5

Opticalia - Carretera de Vic nº5

Sferic - Carrer de Pompeu Fabra nº13

Tecnum - Carrer de Ferran Casablanca s/n (Polígon Industrial Bufalvent)

3.3. Establiments de Manresa amb arrels o prefixos clàssics

AdClima Grup - Carrer de Miquel Servet s/n (Polígon Industrial Bufalvent)

Agro-forestal Basomba S.L. - Carretera de Cardona nº84

Agroxarxa S.L., Unió de Pagesos - Carrer del Cós nº74

Aqualimp - Carrer de Ramon Farguell s/n (Polígon Industrial Bufalvent)

Arquitècnia - Plaça de Gispert nº4

Auto Massatges - Carrer del Sol nº5

Eco Electrònica - Carrer de Sant Joan d'en Coll nº19

Ecolider - Passeig Pere III nº75

Ecotec - Carrer d'Esteve Terradas s/n (Polígon Industrial Bufalvent)

Fisio 7 - Carrer de Mossèn Serapi Farré nº27

Fisiodescans - Carrer Primer de Maig nº8

Fito-Ros Riera - Carretera de Vic nº36

Foto-tècnia - Carretera de Cardona nº15

Fotoprix - Passeig Pere III nº91

Fotoprix - Carrer d'Àngel Guimerà nº27

Geophysics Perfotecnol Ibérica - Carretera de Cardona nº56

Hipo - Avinguda dels Països Catalans s/n (Polígon Industrial Els Trullols)

Holístic - Carrer del Pintor Basiana nº3

IberCaja - Passeig Pere III nº79

Ibérica (Geophysics Perfotecnol Ibérica) - Carretera de Cardona nº56

In - Galeries (Passeig Pere III)

Inloc - Carrer de Sant Joan d'en Coll nº21

Inprojekt - Plaça Mossèn Vidal nº1

Maxi Dia - Carrer de Joan Fuster, cantonada Carrer de Sant Cristòfol

Meditempus - Carretera de Vic nº56

Microcar (Sanfeliu Motors Microcar) - Carrer de la Trieta nº29

MiniMercat - Carretera de Vic nº91

Multi Carretillas S.L. - Carrer de Sant Joan d'en Coll nº52

Multibeton - Carrer del Bruc nº63
Multidisciplinar (Pere Alastrué, equip d'intervenció multidisciplinar) - Carrer de Barcelona nº77
Multimarca (Automòbils Canyadó Multimarca) - Carrer de Fra Jacint Coma i Galí nº1
Multimarca (Automòbils Canyadó Multimarca) - Carretera de Vic nº19
Multimarca (Botiga Multimarca, taller reparació) - Carrer de l'Alcalde Armengou nº57
Multimarca (Cars Manresa, Centre Multimarca) - Carretera de Vic nº219
Multiòpticas Oculus - Carrer de Sant Joan Baptista la Salle nº4
Multitaller (Taller Canudas, Multitaller) - Carrer de Sabadell nº10
Neodent - Carrer Balmes nº31
Neofluid - Avinguda de les Bases de Manresa nº164-166
Neuromuscular - Carrer del Dos de Maig nº30-32
Orto 7 - Carretera de Cardona nº15
Parafarmàcia Quenna - Carrer del Pujolet nº29
Plusfresc - Passeig Pere III nº93
Policlínica Bages - Carrer de Sansa nº10
Policlínica Manresa - Carrer de Sant Antoni Ma Claret nº46
Policrom (Pintures Janer, Sistemes Policrom) - Carrer de Gaudí nº63
Prenatal - Carrer d'Àngel Guimerà nº57
Pro Insfred - Passatge de Burés nº9
Procolor (Centro Procolor, pintures PV) - Carrer de Sallent s/n (Polígon Industrial Bufalvent)
Prodent Bages S.L. - Carrer de Girona nº28-30
ProEuro (Soft-ProEuro S.L.) - Carrer del Bruc nº89
Pronovias - Carrer Nou nº28-36 (Edifici Jorba)
Quirostetic - Carrer de la Font del Gat nº25
Superfrufres - Carrer del Bruc nº89
Tecní Gas - Carrer del Bisbe Torres i Bages nº30
Arquitècnia - Plaça de Gispert nº4
Foto-tècnia - Carretera de Cardona nº15
Tecnical - Carrer del Doctor Zamenhof nº23-27
Tecnio - Avinguda de les Bases nº1

Tecniset - Passeig Pere III nº51

Tecnum - Carrer de Ferran Casablanca s/n (Polígon Industrial Bufalvent)

Tecno Mas - Carrer de la Llibertat nº47

Transbages - Carretera del Pont de Vilomara s/n (Polígon Industrial Bufalvent)

Unifruits - Carrer de Castelladral s/n (Polígon Industrial Els Dolors)

Uniplant - Carretera de Vic, Casa Codina

Unipost - Carrer de Bambylor nº5

3.4. Llistat de paraules descartades

Amfer - Passeig Pere III nº73

Bar Tumeus - Carrer dels Infants nº7

Cloe - Carrer de Sobrerroca nº20

Felice - Carrer de l'Abat Oliva nº38

L'Aura - Carrer de Barcelona nº28

Lebiram - Carrer de la Trieta nº18-20

Ludugurus - Carrer de la Mel nº5

Mutuam - Plaça Major nº10

Mutuam - Carrer de l'Era de l'Huguet nº6-8

Mutuam - Carrer de l'Arquitecte Montagut s/n

Regina - Carrer del Cap del Rec nº4

Rosa - Carrer de Sant Fruitós nº49

Sofia - Carrer Nou nº21

Stradivarius - Passeig Pere III nº30

Unilabor - Carretera de Vic nº88

3.5. Inscripcions en llatí

La Seu - Baixada de la Seu nº1

Cementiri de Manresa - Carretera de Sant Joan s/n

Museu Comarcal de Manresa - Via de Sant Ignasi nº40

Ajuntament de Manresa - Plaça Major nº1

Casa Caritat - Plaça de les Cots nº5-7

Biblioteca del Casino - Passeig Pere III nº27

Cova de Sant Ignasi - Camí de la Cova s/n
El Cim Esports - Passeig Pere III nº54
Farmàcia Esteve - Plana de l'Om nº4
Creu del Tort - Carrer Nou de Santa Clara s/n
Capella de Sant Ignasi Malalt - Baixada del Carme s/n
Inscripció en una placa a la façana - Carrer de Sant Andreu nº4
Imatge de Déu encastada a la façana - Plaça Major nº19
Imatge de Déu encastada a la façana - Carrer del Forn de Santa Llúcia nº4
Números romans - Plaça de Crist Rei s/n

3.6. Part iconogràfica/arquitectònica/al·legories/imatges

Cementiri de Manresa - Carretera de Sant Joan s/n
Església Evangèlica Baptista - Carrer de Circumval·lació nº62
Farmàcia Pradell - Carrer de Mossèn Serapi Farré nº28
Ben Plantada - Passeig Pere III (Bonavista)
Bust d'Anselm Clavé - Plaça d'Anselm Clavé s/n
Creu de La Culla - Carrer Nou de Santa Clara s/n (Davant la Casa de la Culla)
Farmàcia Alemany - Carretera de Santpedor nº228
Farmàcia Alier - Carrer dels Infants nº2
Farmàcia Cucurull Anguera - Passeig Pere III nº1
Farmàcia Esteve - Plana de l'Om nº4
Farmàcia J. Vintró - Carrer de Ferre Vidal E
Farmàcia Mayor - Carrer de Carrasco i Formiguera nº25
Farmàcia Oltra - Muralla del Carme nº16
Farmàcia Riu - Carrer Nou nº41
Farmàcia Sala - Carrer de Sant Miquel nº10
La Seu - Baixada de la Seu nº1
Escultura d'uns Cupidos - Carrer de Carrió nº20
Escultura d'uns Cupidos - Carrer del Dos de Maig nº18
Kursaal - Passeig Pere III nº35
Estàtua de Pere III - Plaça de Crist Rei s/n
Estàtua de Sant Jordi - Plaça de Sant Jordi s/n
Font de Neptú - Carretera de Cardona (Davant del Pont Nou)

Centre Cristià Cecmavi - Carrer de la Sèquia nº38

Església Evangelista Filadelfia - Carrer de Jaume d'Artes nº19

Teatre Conservatori de Manresa- Carrer Mestre Blanch nº4

Monument al Teatre - Carrer de Sant Miquel (Plaça Escloper)

Relleus del Pont de la Reforma (Davant l'estació de la Renfe)

Farmàcia R. Arroyo - Plaça de Sant Ignasi nº13

Annex 2 - Model d'enquesta

Questionari pel Treball de Recerca La Manresa Clàssica

Nom de l'establiment:

En són conscients que el seu establiment té un nom d'origen grecollatí?.....

.....

Aquest nom va ser triat per algun motiu concret? Qui el va triar?.....

.....

Gràcies per la seva col·laboració

Annex 3 - Fotografies

Les fotografies dels diferents establiments, inscripcions i part d'iconografia estan dividides en els diferents apartats dins d'aquest CD. De la part del museu no hi ha fotografies, ja que no es permet publicar fotografies del museu.